

B O R D E R H O L I C

AKTUALITY A ZAJÍMAVOSTI

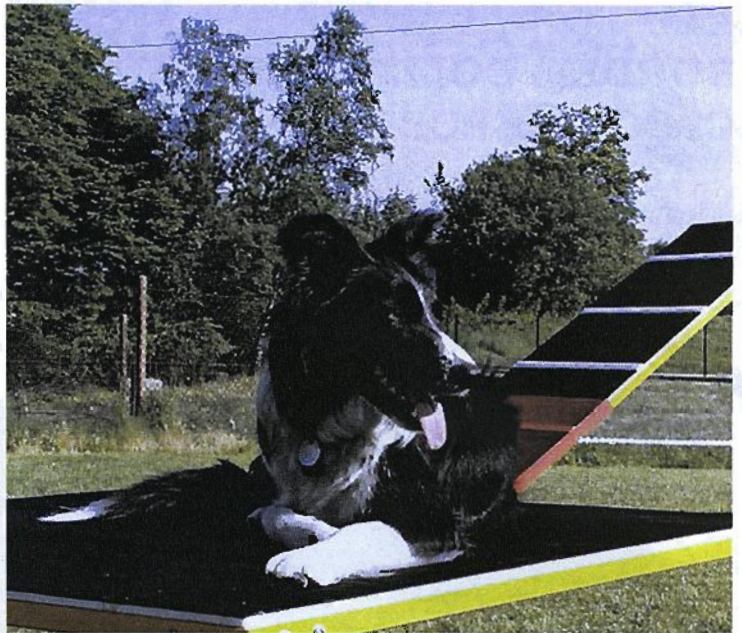

Rok ještě neskončil, ale kdybychom nyní chtěli mluvit o zatím nejúspěšnější borderce roku co se týká práce, museli bychom jmenovat Cida Akumulator. Přes mládí svoje i své paničky Ivety Matzenauerové se této dvojici totiž letos podařilo nominovat do české reprezentace hned na dvě mistrovství světa, na Mistrovství světa záchranářských psů v Rakousku (o něm se dočtete uvnitř zpravodaje) a na Mistrovství světa v agility, které se uskuteční na konci září ve Finsku. Těší nás, že ve Finsku můžeme držet palce nejen Cidovi s Ivetou, ale i dalším českým borderkám, v reprezentaci je také Cassie Bohemia Alké se Stanislavem Nehybou (ta je na MS v agility již podruhé) a Adora Akumulator s Nikol Hanačkovou. Všem gratulujeme.

Obsah

Klub

Byla členská schůze
Bude klubová výstava
a bonitace

Chov

World Dog Show 2000
Dysplazie u borderek

Sport

Pasení na Kosti a v Letňanech
Border collie - záchranářský pes

Jiné

Kesina má ráda legraci
Kačenka se zase vyznamenala

Vážení členové BCCCZ,

během relativně krátké doby (devět měsíců) dostáváte do ruky již šesté číslo zpravodaje BCCCZ Borderholic. Tři z těchto čísel byla zaměřena na předávání základních informací o klubu a chovu, zbylá tři na aktuality a zajímavosti. Věřte, že není jednoduché připravit zpravodaj tak, aby se líbil všem a aby v něm bylo dostatek informací pro všechny. Na jeho vydání se podílí několik lidí, a to nejen členové redakční rady. Navíc je nutné zdůraznit, že bez finančního přispění a profesionálního přístupu z hlediska grafické úpravy, které zajišťuje firma FITMIN a.s., by Borderholic neměl takovou úroveň, jakou má dnes. Věřím, že se nám ji v budoucnu podaří alespoň udržet, ne-li ještě zlepšit.

Co tedy chceme udělat pro to, aby ve zpravodaji bylo vše, co si tam členové klubu přejí mít.

K tomu bychom potřebovali především znát právě vaše přání. Rádi bychom s vámi více spolupracovali i co se týká samotných příspěvků do časopisu. Pište nám, nebojte se vyjádřit své myšlenky, podělte se s ostatními o svoje zkušenosti. Nemějte obavy z toho, že někdo bude kritizovat třeba váš sloh nebo nebude s vašimi názory či připomínkami plně souhlasit. V redakci je dostatek zkušených lidí, kteří vám mohou pomoci se stylizací či formulací myšlenek, opraví případné gramatické chyby. Když bude třeba, poradíme jak příspěvek napsat, aby byl pro ostatní zajímavý a poučný. Pokud si ovšem budete přát, zveřejníme váš příspěvek bez jakýchkoliv úprav.

Vítáme i upozornění (ať již písemnou formou nebo telefonicky) na články, relace či události, které souvisí s border colliemi. Vítáme také spolupráci se "surfaři" po internetu nebo těmi, kteří ovládají některý světový jazyk a jsou ochotní pro nás (ale vlastně i pro sebe a všechny ostatní členy klubu) něco přeložit (ať již z jiného jazyka do češtiny nebo opačně, což bývá většinou těžší). Je třeba se jen ozvat, abychom o vás věděli, nejlépe prostřednictvím e-mailu. V současné době máme v evidenci více než 30 e-mailových adres majitelů borderek, na které občas sdělujeme "horké" novinky. Je jen na vás, zda v tomto seznamu budete také figurovat.

Co však potřebujeme teď aktuálně a především, jsou fotografie!!!! Prosim, pošlete nám nějaké ze svého alba. Psi mohou a nemusí být ve výstavním postoji, zkrátka, potřebujeme borderky ve všech podobách! Pokud chcete zveřejnit, kdo je autorem fotografie, nezapomeňte to uvést. Bylo by dobré také k fotografii napsat i jaký pes je na obrázku (případně i z jakých rodičů), jeho stáří, úspěchy apod.

Rádi bychom také rozšířili počet členů redakční rady zpravodaje Borderholic i redakční rady internetových stránek BCCCZ. Přivítali bychom, kdyby se přihlásil někdo z mladších majitelů BC, který má více času, jazykové znalosti a vyná se v práci s Internetem. Bylo by úžasné, kdyby navíc uměl dobře malovat nebo pracovat s grafickými programy.

I nadále budeme vydávat jednak zpravodaje s aktualitami a zajímavostmi (AZ), jednak zpravodaje specializované (již jste dostali 3, jeden na základní informace a dva chovatelské). Nyní se chystáme zpracovat co nejvíce informací o pasení, hned potom bychom se pustili do zpravodaje border collie na internetu (zde očekáváme velkou spolupráci od vás, kteří se po internetu pohybujete jako doma, sdělte nám vaše poznatky). V plánu máme i vydání zpravodaje specializovaného na sportovní využití borderek.

V tomto zpravodaji jsou aktuality a zajímavosti již tradičně rozděleny na 4 části. V první části, o klubu, jsou informace o Dnech BC v Praze Tróji a z jednání výboru. Přiložena je pozvánka na klubovou výstavu a bonitaci, obě akce se uskuteční v Brně. Druhá část zpravodaje, informace o chovu, je tentokrát kratší, protože současně s BH č. 6 vychází druhý specializovaný zpravodaj na chovatelské záležitosti (BH č. 5). Informace o výsledcích výstav a akcí, ke kterým jsme měli přístup, a to jak domácích, tak zahraničních (byla Světová výstava v Itálii), zde ale nechybí. Určitě zajímavé je i pojednání o border colliích v českém chovu, kterým koluje v žilách krev z pracovních linií ISDS. Sportovní a pracovní činnosti (třetí část) věnujeme tentokrát také menší prostor, protože chystáme vydání BH specializovaného na pasení, případně i jiné sportovní aktivity s borderkami. Krátce jsme se zmínili o návštěvě mistra světa a trojnásobného mistra Evropy v pasení ovcí u nás a pozvali vás na dvě významné akce, tedy na zkoušky a soutěže v pasení při výstavě hospodářských zvířat PragaAgro a na autobusový zájezd na mistrovství Evropy v pasení ve švýcarském Einsiedelnu. Hodně prostoru jsme tradičně věnovali zábavě (část 4 s označením JINÉ). Můžete se zasmát vtípům, inspirovat se k malování s využitím ASCII znaků, nebo se pobavit nad neuvěřitelnými kousky Kesiny a Kačenky.

ČLENSKÁ SCHŮZE BCC CZ

Ve dnech 23.-25.6 letošního roku se v Praze Tróji konaly Dny border collií, jejichž součástí byla i členská schůze (24.6.). Snad vzhledem k nepříliš letnímu počasí nebo kvůli začínajícím dovoleným se členské schůze zúčastnilo jen málo členů klubu.

V úvodu jednání I. Bartek seznámil přítomné se stavem členské základny a zhodnotil akce klubu, které proběhly od začátku roku 2000. Byla to 11. března speciální výstava, 1. dubna bonitace a 15.-16. dubna školení instruktorů a rozhodčích pro práci s ovčáckými psy se školitelem, mistrem světa Sergem van der Zweepem z Holandska. Blíže promluvil také o akcích plánovaných, jako je 24. září klubová výstava spojená s bonitací.

Pokladní Lenka Kernerová hovořila o placení členských příspěvků, stavu pokladny a také o nových poštovních složenkách pro zasílání klubových plateb.

Poradkyně chovu Nikol Hanačková přednesla chovatelskou zprávu o chovu BC v ČR od jeho začátku. Členové se dozvěděli, kolik je jedinců BC v ČR, kolik štěňat se vyvezlo do zahraničí, jaká "nová krev" se importovala. PCH také podala zprávu o výsledcích posuzování PRA/CEA a DKK.

Na závěr členské schůze proběhla krátká diskuse.

Po schůzi bylo možné shlédnout video s metodikou výcviku border collií v Anglii a také z mistrovství světa v agility.

nh

Poznámka redakce: V rámci Dnů border collií se uskutečnila také bonitace. Uchovnění byli všichni posuzováni jedinci, tj. 3 psi a 3 feny. Organizátoři Dnů BC, manželé Brunclíkovi, připravili po celý víkend řadu zajímavých soutěží a aktivit pro borderky a jejich majitele, včetně například nácviku stopování, ukázky pasení nebo soutěže o borderku, která nejlépe aportuje špekáček. Bohužel jsme se borderfích dnů nemohli osobně zúčastnit, proto o nich ani sami nemůžeme psát. Nikdo jiný nám o nich do Borderholice nenapsal. Uvítáme, když se objeví příspěvek o nich alespoň v dalším čísle.

VÝBOR PROJEDNAL TELEFONICKY

Chovatel R. Loučka požádal výbor o povolení krýt fenu Lucky Su importovaným psem Mouse di Cambiano, který již byl sice uchovněn na bonitaci, ale k využití k chovu by mu podle Bonitačního řádu BCC CZ chybělo v době očekávaného krytí cca 14 dní.

Výbor udělení výjimky zamítl.

SCHŮZE VÝBORU BCC CZ

Schůze se konala 12. srpna 2000 v Mnichovicích. Za výbor byli přítomni: M. Krejčí, I. Bartek, N. Hanačková, L. Kernerová, za redakční radu R. Loučka, E. Loučková, S. Sochorová.

Výbor projednal :

1. Chovatelský a zápisní řád BCC CZ

Návrh, který byl předložen PCH po předchozím projednání Chovatelskou komisí klubu, byl schválen.

2. Kárný řád. Jeho návrh byl schválen.

3. Organizační zajištění klubové výstavy BCC CZ

Bude se konat dne 24.9.2000 při NV v Brně. Propozice budou zveřejněny v klubovém zpravodaji. Vzhledem k tomu, že se po skončení výstavy uskuteční bonitace, nebudou vyhlášeny chovatelské soutěže. Poháry pro Klubové vítěze (v ceně cca 550 Kč každý) a Klubové vítěze mladých (v ceně cca 300 Kč každý) vybere a koupí L. Kernerová. Pohár pro Vítěze plemene dodal časopis Svět psů, cedulku s označením zajistí L. Kernerová. Oceňovací stužky, kokardy a titulové kartičky zajistí I. Bartek, tisk posudkových a vstupních listů bude zadán V. Hejralové. Katalog bude zpracován ve spolupráci s p. Balogovou (pozdávka bude ve zpravodaji č. 6).

4. Organizační zajištění bonitace

Bude se konat bezprostředně po skončení klubové výstavy dne 24.7. v Brně (současně probíhá NV, border collie na NV budou vystavovány o den dříve). Do bonitační komise byli jmenováni N. Hanačková, M. Krejčí, T. Lerl a jako rozhodčí V. Mojžíš (pozdávka bude ve zpravodaji č. 6).

5. Návrh nominace rozhodčích pro BC pro výstavní sezónu 2001

3. února	- MVP Brno	- Sándor Szabo, Maďarsko
16. března	- NVP Ostrava	- ing. Jaroslav Matyáš, Slovensko
28. dubna	- MVP České Budějovice	- Brigitte Bregenzer, Rakousko
5. května	- Speciální při KVP v Lysé n. Labem	- Milan Krinke, ČR
26. května	- MVP Litoměřice	- V. Mojžíš, ČR
16. června	- MVP Praha	- Felix Cosme, Velká Británie
30. června	- MVP Brno	- Claude Ritter, Francie
18. srpna	- Klubová při Dnech BC v Brně	- Heidi Poschacher, Rakousko
8. září	- MVP Mladá Boleslav	- baronesa Dina von Hahn, Německo
24. září	- NVP Brno	- Milan Krinke, ČR
6. října	- NVP České Budějovice	- Barbara Müller, Švýcarsko

Významné je, že na přípravě návrhu se kromě našeho klubu podílely i kluby, které evidují plemena bearded collie, bobtail a velškorgi. Tím, že sestavily společný návrh a dohodly se na způsobu rozdělení úhrady případných nákladů, bylo možné nominovat tolik zahraničních rozhodčích.

6. Zajištění otevřeného Mistrovství republiky BC v agility

Proběhne dne 7. října 2000 v Praze Komořanech. Po organizační stránce ho zajišťuje A. Grygar. Výbor zajistí poháry pro vítěze a upomínkové předměty. Pohár Mistra republiky BC v agility by měl být v ceně cca 5000 Kč.

7. Autobusový zájezd na ME v pasení ovcí ve švýcarském Einsiedelnu

Akce se bude konat ve dnech 14.-16. října 2000. Pořádá se ve spolupráci s CSDA (SCHOK). Po organizační stránce ho zajišťuje R. Loučka jako vedoucí akce (pozvánka bude ve zpravodaji č. 6).

8. Zajištění zkoušek a soutěží v pasení PragaAgro 2000

Akce se bude konat ve dnech 18.-21. října 2000 na výstavišti v Praze Letňanech při příležitosti výstavy hospodářských zvířat. Pořádá se ve spolupráci s CSDA (SCHOK), po organizační stránce ho zajišťuje R. Loučka jako vedoucí akce (pozvánka bude ve zpravodaji č. 6).

9. Žádost M. Hodkové o začlenění plemene australský ovčák do klubu BCC CZ

Výbor žádost zamítl se zdůvodněním, že BCC CZ je klub specializovaný pro jedno plemeno - border collie - a chce jím i zůstat. O spolupráci s chovateli australských ovčáků má však klub velký zájem.

10. Žádost pana M. Koška o zapsání vrhu BC z neplánovaného krytí

Žádost byla vyřízena kladně, tetovací čísla byla vydána. Přestupek bude ještě projednán v disciplinární komisi dle nově schváleného Kárného řádu BCC CZ.

11. Některé otázky související s chovem a využíváním psů pro práci u stáda

R. Loučkovi, jako předsedovi České asociace pro práci s ovčáckými psy, výbor uložil, aby tato organizace pomohla ovčákům, majitelům zejména pracovních BC, lépe se orientovat v chovatelské práci a při výběru štěňat pro práci u stáda.

Výbor rovněž doporučil zavést systém evidence pracovních linií a vyslovil se pro to, aby, po vzoru ze zahraničí, byla napříště možnost zúčastnit se ovčáckých zkoušek a soutěží všech stupňů, včetně zkoušky vloh, podmíněna u každého psa či feny vlastnictvím průkazu původu.

12. Placení členských příspěvků

Vzhledem ke změněnému způsobu doručování plateb prostřednictvím České pošty, který ztěžuje identifikaci plátců (ve výpisu se vůbec neobjeví, kdo je plátec), je nezbytně nutné, aby se k veškerým přihláškám, kde je vyžadována i platba složenkou, přikládaly rovněž kopie kontrolního útržku složenky. Výbor doporučujeme těm, kteří zaplatí jakýkoliv poplatek klubu BCC CZ prostřednictvím pošty nebo bankovního úřadu, aby ve vlastním zájmu kopii dokladu poslali na adresu Lenky Kernerové.

13. Adresa pro poštovní a platební styk

Vzhledem ke komplikacím s doručováním poštovních zásilek na adresu klubu bude zavedena adresa pro poštovní a platební styk BCC CZ, zajistí L. Kernerová (tel./fax: 02/24318313, e-mail: lenka.kernerova@ecn.cz).

Adresa klubu BCCCZ pro poštovní a platební styk je:

Border Collie Club Czech Republic

byl ing. Lenky Kernerové

Buzulucká 8/570

160 00 Praha 6

14. Ověřování původu psů. R. Loučka informoval o možnostech ověřování původu psů, které se nově u některých plemen zavádí v souvislosti s kontrolou dědičnosti zdraví. Výbor vzal informaci na vědomí s tím, že k této kontrole bude přistupoval ve sporných případech.

15. Příští členská schůze

Výbor rozhodl, že se uskuteční v roce 2001.

Zapsala Eva Loučková

CHOV

PODMÍNKY PRO ZÍSKÁNÍ TITULU MEZINÁRODNÍHO ŠAMPIÓNA KRÁSY FCI

Náš klub před časem požádal ČMKU o informaci, jaké podmínky platí pro získání titulu Mezinárodního šampióna krásy FCI pro plemeno border collie. ČMKU poslala dotaz na FCI. FCI odkázala ČMKU na zemi původu plemene, která má právo tyto podmínky definovat. Z britského Kennel Clubu přišla paní MVDr. Mileně Hřebíkové odpověď, jejíž kopii nám zaslala.

Podle pravidel Kennel Clubu může border collie (která splnila podmínky pro udělení titulu Show Champion) získat titul Full Champion (úplný šampión) až: a) - po složení "Pracovního testu pro show border collie", který je ve Velké Británii pořádán ovčáckou organizací International SheepDog Society (ISDS) nebo b) - kvalifikací do Mezinárodních nebo Národních soutěží pořádáných ISDS po roce 1982 nebo c) - umístěním do šestého místa na otevřených závodech pořádáných ISDS, na kterých soutěžilo minimálně 25 psů.

Pracovní test pro show border collie

Kvalifikace: Registrovaní psi, kteří se kvalifikovali k testu prostřednictvím výstav

(= tři nejvyšší ocenění na úrovni CACIB od třech různých rozhodčích, což je v Británii podmínka pro získání titulu Show Champion).

Úkoly:

- 1. Outrun** - oběhnout ovce (vzdálených od ovčáka asi 200 yardů, tj. asi 182 m) obloukem a zastavení na pozici 12 hodin (maximální počet bodů 20),
- 2. Lift** - uvedení ovce do pohybu směrem k psodovi (maxim. 10 bodů),
- 3. Fetch** - přihnání ovce v přímém směru bez brány (maxim. 20 bodů),
- 4. Drive** - odehnání ovce v přímém směru až k vytyčené hranici ve vzdálenosti 100 yardů (což je asi 91 m), tato hranice musí být umístěna vzhledem ke směru přihnání ovce k psodovi úhlopříčně (to je nejtěžší cvik, za něj může dostat až 30 bodů),
- 5. Pen** - zahrnutí ovce do košáru, košár má rozměry 12x12 stop (asi 3,6x3,6 m) a jedna jeho celá strana je tvořena bránou (maxim. 20 bodů).

Celkem je tedy možné získat maximálně 100 bodů. Pro úspěšné složení zkoušky stačí získat 60ti bodů. Při testu je použito 10 ovce a čas je omezen na maximálně 12 minut. Hodnotit musí minimálně dva kvalifikovaní rozhodčí. Test není pořádán příliš často, záleží na požadavcích chovatelů. V jednom roce jsou pořádány maximálně tři a minimálně dva testy. Poplatek je v Británii ekvivalentní zhruba 500 Kč.

Michal Krejčí

K tomu je třeba dodat. Pokusíme se zjistit, zda bude FCI uznávat pravidla pro zkoušky v ovládní ovčáckých psů v pasení ovce (ZPOP), podle kterých se řídíme v ČR. Jsou podobné těm, které pro Kennel Club dělá ISDS, ale ne stejné. U ZPOP1 dáváme ovčákovi možnost pomáhat psodovi (jít s ním, neřídít ho tedy jen povely na dálku), na druhé straně požadujeme, aby ovce prošly určeným místem (řád pro ZPOP2 již je těžší než zmíněný test pro show BC). Budeme se snažit, aby ISDS uznalo Českou asociaci pro práci s ovčáckými psy (CSDA) a náš Řád zkoušek a soutěží v ovládní ovčáckých psů. Bylo by dobré, kdyby některý z rozhodčích mohl absolvovat kurz ISDS pro rozhodčí a stal se

tak rozhodčím mezinárodně uznávaným. Pak by mohly být i u nás pořádány soutěže a zkoušky s českým rozhodčím (to platí i pro zkoušky nejvyššího výkonnostního stupně ZPOP3, které zatím nemůže pískat národní rozhodčí).

Zatím však jsme v začátcích. Myslím, že je třeba nejdříve sbírat zkušenosti. Nyní je asi výhodnější pořádat vlastní akce s rozhodčím ISDS ze zahraničí. Je to sice pro pořadatele dražší, ale v této době potřebné a užitečné. Pokud přizveme na naši akci rozhodčího ISDS, dá se předpokládat, že jeho verdikt zda pes v testu prospěl či ne, bude pro FCI směrodatný. Je také třeba, aby u nás bylo více těch, kteří jsou schopni obstát v zahraniční konkurenci i po stránce ovládní psa podle požadavků na III. výkonnostní zkoušku (tedy mít nejen dobré rozhodčí, ale především psy a jejich psovody).

Pokud má někdo ambice složit "Pracovní test pro show border collie" (podle pravidel výše uvedených) a má splněny další požadavky pro získání titulu mezinárodního šampiona (Interchampion) krásy, nechť se včas ozve, aby mohl výbor klubu BCCCZ spolu s CSDA učinit potřebné kroky k tomu, aby na splnění podmínky v prokázání pracovních schopností při pasení ovcí, kterou vypsál pro BC anglický Kennel klub, nemusel příliš dlouho čekat.

Jiná otázka je, jaké podmínky ve světě a u nás (může to být odlišné) budou platit také pro třídu pracovní na výstavách.

rl

OVĚŘOVÁNÍ PŮVODU PSŮ

Pro laiky, ale i některé špičkové chovatele, by se mohlo zdát ověřování původu psů zbytečností. Je třeba si ale uvědomit, že kdyby třeba i jen jeden jedinec, použitý v chovu, byl jiného původu než jeho průkaz původu deklaruje, způsobí havárii i toho nejpropracovanějšího chovatelského programu. Zvláště důležité je to u programu kontroly a ovlivňování dědičnosti zdraví. Jsou bohužel mezi kynology i takoví "chovatelé", kteří klidně nakryjí jiným psem než vykazují (nebo zfalšují) průkaz původu pro psa, kterého našli někde v útulku). Takový postup se neslučuje s chovatelskou etikou, ale bohužel se děje. Každoročně se přijde na několik podvodů, některé z nich nakonec musí řešit i chovatelská komise ČMKU. U chovatelů borderek jsme se zatím s tímto nesetkali, nemůžeme to ale pro budoucnost zcela vyloučit.

Chovatelská komise ČMKU doporučuje chovatelským klubům seznámit se co nejrychleji s možnostmi zjišťování původu psů a při jakékoliv nejasnosti vyžadovat od majitele psa doklad o ověření původu ještě před tím, než mu bude povoleno krytí. Samozřejmě, nelze zůstat jen u ověření původu psa. Klub si musí vytvořit databázi ověřených jedinců a zpřístupnit ji chovatelům. Chovatelé sami se pak rozhodnou, zda při výběru psa nebo feny pro krytí (pokud jich mají k dispozici více) dají přednost jedinci s ověřeným původem, nebo pro ně bude rozhodující jiné kritérium.

Jaký je postup při ověřování původu psa? Podrobné informace o možnostech ověřování původu psů v ČR shromáždili ing. J. Dostál, DrSc. (předseda vědecké sekce ČMKU) a ing. V. Glasňák, CSc. (vedoucí laboratoře imunogenetiky ČMSCH). Z jejich podkladů vybíráme to nejdůležitější. Objektivní kontrola původu hospodářských zvířat má v současnosti k dispozici tři metodické možnosti:

- 1) krevní skupiny - polymorfismus antigenů červených krvinek (dále jen ERY),
- 2) biochemické polymorfní znaky prokazované elektroforeticky (dále jen BPZ),
- 3) technologie DNA - mikrosatelity (dále jen DNA).

Kontrola původu, ověřování původu, zjišťování paternity, zjišťování maternity, kontrola rodičovství, jsou výrazy téměř rovnoznačné. U paternity se jedná o otce, u maternity o matku. Ve všech případech je založeno na vylučování - pravost potomka daných rodičů lze vyloučit, ne však potvrdit. Základní zásadou je, že potomek nemůže mít alelu, kterou nemá alespoň jeden z jeho rodičů, a že každý rodič se na genotypu svého potomka podílí.

Pravděpodobnost vyloučení nesprávného potomka, označovaná také PE (Probability of Exclusion) závisí na počtu genetických systémů, počtu alel v jednotlivých genetických systémech, které je laboratoř schopna zjistit, a na frekvenci alel v kontrolované populaci. Na základě dosavadních zkušeností je však možné předpokládat, že by měla být dostatečně vysoká. Metoda DNA nabízí podstatně vyšší pravděpodobnost vyloučení nesprávně uvedeného potomka tím, že je k dispozici jednak vyšší počet možných genetických systémů, jednak tím, že každý systém má více alel - obvykle 5 a více, a frekvence alel v kontrolované populaci je příznivá. Pro každou populaci si lze vybrat systémy pro ni nejúčinnější.

Pro testaci původu metodami ERY nebo BPZ lze využít laboratoř Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR (277 21 Liběchov, Litoměřická ul., tel. 0206 697308, 697024, <http://www.iapg.cas.cz/uzfg/>), pro testaci původu metodou DNA pak laboratoř imunogenetiky ČMSCH, Hradítko pod Medníkem 123, tel. 02-9941268, <http://www.holstein.cz/>). Cena za ověření původu metodou DNA je nyní 1000 Kč, s počtem vyžádaných stanovení se může výrazně snížit. Ověření původu metodami ERY nebo BPZ stojí 130 Kč.

Výbor našeho klubu o této problematice také jednal. Kontrolu původu psa bude vyžadovat pouze ve sporných případech. To, zda daný jedinec má ověřený původ, bude zveřejňovat v seznamu chovných jedinců.

rl

OMEZUJE VYUŽITÍ K CHOVU VĚK PSA ?

U fen je podle Chovatelského řádu ČMKU pro poslední nakrytí jednoznačně určena věková hranice osmi let. Na základě dostatečně zdůvodněné žádosti chovatele, většinou ještě podložené veterinárním vyšetřením, může výbor klubu po zvážení všech okolností výjimečně povolit ještě další krytí.

Pro krycí psy není horní věkový limit pro použití v chovu stanoven. Průměrná fyziologická hranice reprodukčních schopností psů se odhaduje na deset let, je to však značně individuální, liší se případ od případu. Protože krytí starším psem je rizikové (nezabřeznutí, neschopnost krýt), doporučuje se chovatelům vyžádat si od majitele výsledky vyšetření spermatu i fyzické kondice jeho psa.

V přírodě by si přestárý pes asi "nezakryl", neboť by ho k tomu mladí psi nepustili (jistě to má své přirozené důvody). Využití starého psa ke krytí je logicky možné jen do té doby, dokud je plodný. Riziku jeho neplodnosti se vystavuje ten, kdo kryje psem jehož majitel vyžaduje úhradu poplatku za krytí bezprostředně po aktu, bez ohledu na skutečnost, zda fena zabřezla či nikoliv.

Využívání starých psů ke krytí může znamenat zpomalení selekce a tedy následně i zpomalení zušlechťovacího procesu v dané populaci plemene. Je to ale opět individuální. Sperma některých psů, i starých, je někdy pro populaci velkým přínosem. Ukazuje se, že ideální je prověřenému plemeníkovi v plné síle (ve věku asi 5 let) odebrat sperma a zmrazit ho. Po deseti letech pak semeno jistě získá na hodnotě. Pes již dávno nemusí být mezi živými a bude dál plodit potomky. Do populace se pak mohou vrátit některé geny, které se z ní mezitím někde vytratily.

Vybráno z diskuse s RNDr. V. Pechou a ing. J. Dostálem, DrSc.

rl

VÝSLEDKY VÝSTAVY INTERCANIS BRNO

Konala se 1.7. 2000, rozhodčí: A. Prenner z Rakouska

PSI:

Třída mladých

V1, CAJC

GAMBIT Bohemia Alké

V2

GHENT Bohemia Alké

Mezitřída

V1, CAC, resCACIB

ANYS Ayky

Třída otevřená

V1, CAC, CACIB, BOB

WENDEVICK Usecasper

FENY:

Třída dorostu

VN

ANETA Bohemia Yukon

Třída mladých

V1, CAJC

GLARE Bohemia Alké

Mezitřída

VD 1

FUNKY Akumulator

Třída šampiónů

V1, CAC, CACIB

DEUCE Czechmate

WORLD DOG SHOW A BORDER COLLIE

Světová výstava psů se letos ve dnech 22.-25. června konala v italském Miláně. Vzhledem k tomu, že na žádně "světovce" jsem ještě nebyla, ale absolvovala již tři výstavy evropské (v roce 97 v dánské Kodani, v roce 98 v italském Janově a v roce 99 v rakouském Tulnu), byla jsem na světové Miláno 2000 velice zvědavá. Musím říci, že a stejný názor měli i další, nejen "borderčíři" a nejen čeští, chovatelé, tahle výstava byla značným zklamáním.

Když se podívám do minulosti, naprosto úžasné dojmy jsme měli z evropské výstavy v dánské Kodani, bylo nás tam, českých majitelů borderek, několik. Veliké prostorné haly, prostorné kruhy, výborné doprovodné programy, spousta stánků s kynologickými potřebami. Závěrečné soutěže, to bylo něco úžasného. Hala s tribunami skoro jako na fotbalovém stadionu, fanfáry, člověku se při přehlídkce těch nejlepších z té atmosféry draly slzy do očí. Co se týká border collií, měly veliký kruh venku, bylo jich padesát devět, rozhodčí byla Angličanka, paní Everton. Nelíbily se jí příliš

nasrstěné, nízké a dlouhé border collie tzv. novozélandského typu, předností byl skvělý, vytrvalý pohyb, kvalitní srst, dobré osvalení, harmonie a také temperament.

O rok později byla evropská výstava v italském Janově. S Kodaní se to nedalo srovnat, bylo tam více špíny, zdaleka ne tak dokonalé zázemí a organizace, ale haly byly prostorné, doprovodné programy kvalitní, například špičkové mezinárodní závody agility a obedience. Moc hezké byly závěrečné soutěže - dokonalá show s projekcí na obří plátno a nezbytným kouzelným hudebním doprovodem. Posudky se psaly rovnou do počítače, muselo se sice na ně dlouho čekat, ale pak bylo možné dostat i výsledky celého plemene. Co mě tam ale šokovalo, byly nánosy pudrů na podlahách hal, smrady z laků a sprejů a hadice vysoušečů vyvedené přímo ze stropů. A to se netýkalo jen společenských plemen. O sto šest se lakovali a pudrovali také třeba novofundlandani a také borderky. Border collíi zde bylo osmačtyřicet, posuzovala Španělka, paní Gomez Toldra, a také ona si všimla kvality pohybu, temperamentu, harmonie.

V roce 1999 v Tulnu byla evropská výstava špičkově zorganizovaná. Prostoru se někdy trochu nedostávalo, ale doprovodné programy byly skvělé, včetně předváděčky pasení kachen například, zázemí dokonalé, i co se týká posudků a informovanosti diváků, přehlednosti výsledků, atmosféry závěrečných chovatelských soutěží, atd. Border collíi bylo osmačtyřicet, tady už se, FCI to už zakazovala, tolik nepudrovalo. Posuzoval dr. Pollet z Belgie. O vítězi rozhodoval temperament, pohyb, kvalita srsti.

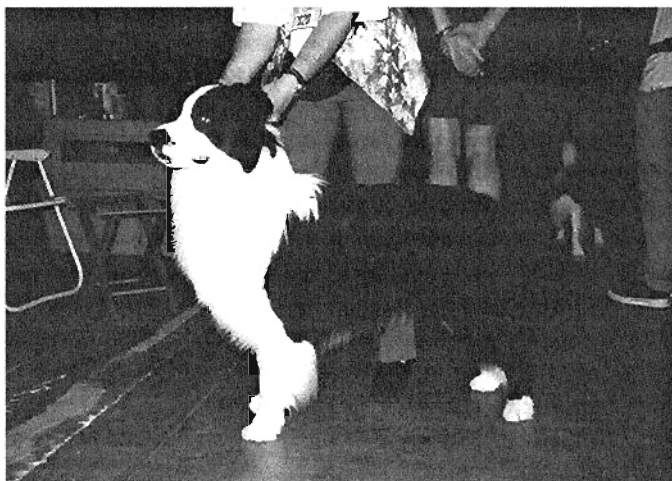
Miláno mě, jak už jsem řekla, zklamalo. Co se týká zázemí, atmosféry, organizace i posuzování. Parkoviště s horami odpadků byl první šok. Další šok - haly - normálně slouží jako patrové garáže. Mohutné nosné sloupy značně ztěžovaly například i výhled na to divácky nejpoutavější, ukázky, závěrečné přehlídky a soutěže. Psy nebylo možné ani pořádně venčit. Stánky s kynologickými potřebami byste pomalu spočítali na prstech, doprovodné programy dost špatné úrovně a na malém prostoru. O cenách pro světové vítěze se snad ani raději nebudu zmiňovat. Dozvěděli jsme se cosi o vytunelování finančních prostředků pro výstavu, ale improvizace má také své meze. A co se týká práce samotných rozhodčích, byly na ni veliké stížnosti ze všech stran, od zástupců všech možných plemen. Navíc, kruhy byly maličké, vůbec neměly informační tabule, kam se průběžně zapisují výsledky, což je věc zcela běžná i na našich výstavách. Tak jako většinou i u jiných kruhů, také u kruhu borderek rozhodčí své verdikty nikomu nesdělával, vedoucí kruhu výsledky nikam pro diváky nepsal, takže pokud jste něco chtěli vědět, museli jste s katalogem a tužkou neustále děnit v kruhu sledovat. Stejně jste chytili maximálně první čtyři, kdo dostal jen VD, to jste se mohli jen dohadovat. A zjistit, kdo dostal třeba ResCACIBa, byla práce pro detektiva. Výsledky nebyly k mání ani na konci programu v kruzích.

A k samotným border collíím. Přihlášeno jich bylo 77. Posouzeno kolem sedmdesáti. Rozhodčím byl Dán, pan Staunskjaer. Kruh byl velice malý, v pohybu se border collie posuzovaly jen minimálně. Každý jedinec byl posouzen individuálně ve stoji, pak si zaběhl "trojúhelník", a pak se všichni opět postavili do výstavního postoje. Jestli každý uběhl dva kruhy, tak to bylo moc. Borderky trochu více běhaly, až když se soutěžilo o závěrečné tituly. Opět se dost používal pudr a lak.

Posudky, psané rukou, dostali všichni až na konec posuzování, ale dohromady se z nich nic nedozvěděli. Titul Světový vítěz mezi psy vyhrál BORDERFAME HEART N SOUL paní Driessens z Belgie. Import z Ameriky. Velice těžký typ, až lymfatické hlavy. Nohy měl silné jako sloupy, hrudník bych přirovnala k bernskému salašnickému psu. Bohužel, na fotografii, kterou máme (viz foto), to ze strany nyní tolik vidět, zato je vidět uvolněné pysky s depigmentací. Oko měl samozřejmě skoro černé (což je možná lsbivé na výstavě, ale netypické pro borderky, protože borderka pracuje pomocí očí a v nich musí být "vidět" práce mozku). Zdálo se, že obecně dával dánský rozhodčí přednost těžším typům psů a také importům z Austrálie a Ameriky, nebo těmto liniím.

Feně, která vyhrála třídu mladých, také australský import, jmenovala se GLENTORA MAGICAL REACTION (import z Austrálie, ale má italského majitele) bylo, podle katalogu, teprve deset měsíců, ale vypadala jako pětiletá, těžká fena, skoro ani nemohla běhat.

Titul Světový vítěz ve fenách a také BOB vyhrála fena, která vůbec nebyla uvedena v katalogu, její majitelkou byla paní Adams z Dánska,

rovněž její pes (ten v katalogu uveden byl) vyhrál třídu mladých. Vysvětlovala, že prý fenu uvedli jako border teriéra, na místě jsme si to nemohli ověřit, teriéři se vystavovali jiný den. Podle slov paní Adams se fena jmenuje KORELLA SONA OF JOY, je importovaná z Austrálie a je americkou, australskou a dánskou šampionkou. Fena se nám líbila, byla opravdu fenčí, jemnější typ. O tom, že dostala BOBa, myslím, rozhodl především její pohyb. Když totiž závodila s mohutným, těžkým, světovým vítězem, ten už po jednom kolečku téměř nemohl. Rozhodčí se nemohl rozhodnout jinak. V tu chvíli četní diváci aplaudovali.

Celkově nás posuzování borderek dost zklamalo a nebyli jsme sami. Aspoň že BOBa dostala hezká fena. Mám ale obavy, že jestli budou na výstavách vítězit a následně i nadměrně kryt takové typy psů jako je letošní světový vítěz. borderky na výstavách už brzy nebudou borderkami a nezůstanou jim vlastnosti, které jsou pro ně charakteristické. To nebyl jen můj názor, ale názor i dalších zúčastněných vystavovatelů. Moje velice dobrá známá, rakouská chovatelka, když slyšela, kdo v Miláně vyhrával, vyjádřila se, že americké a australské importy show linií jsou "hrobem" borderek.

Snad to ale nebude tak zlé. Jsem optimista. Příští rok je světová výstava v Portugalsku, borderky tam píská Finka, která, mimo border collie, posuzuje i lajky, karelské medvědí psy, finská plemena. Možná si opět bude více všímat i pohybu a temperamentu. Jinak máme natočený video záznam z posuzování aspoň těch nejzajímavějších tříd, takže můžeme ukázat, jak to v Miláně vypadalo. Teď ale aspoň uvedu vítěze jednotlivých tříd (kromě mezitřídy a štěňat). Koho zajímají výsledky podrobněji, máme doma katalog, kam jsem zaznamenala pořadí V1 až V4.

PS: Když jsme se dopátrali výsledků na internetu, nevěřili jsme vlastním očím, BOB fena paní Adams mezi borderkami vůbec nebyla, vypadalo to, jakoby u borderek vůbec nebyl zadán vítěz plemene, navíc u fen ani CACIB. Tak jsme se podívali na výsledky ze dne, kdy se vystavovali teriéři. Opravdu tam mezi border teriéry byla uvedena border collie, kterou vystavovala paní Adams, s tím, že vyhrála BOBa, Světového vítěze a CACIBa. Akorát tam byl uveden jiný majitel !

Psi:

třída šampionů (10 psů)

V1, CACIB, Světový vítěz - BORDERFAME HAERT N SOUL (Khayos Soul Deep a Bordefame Token o Love), ch. H. Fitzgergald, maj. M.L. Driessens z Belgie a H. Fitzgergald (jeho adresa v katalogu není uvedena),

třída otevřená (10 psů)

V1, CAC, ResCACIB, WENDEWICK XCALIBUR, čb (CH. Beagold Mr. Lennox a CH. Mobella Team Spirit at Tonkory) - ch. a m. M.L. Driessens, Belgie,

třída mladých (5 psů)

V1, Světový vítěz mladých, GLENTRESS SATLINK, čb, (Ch. Algalon Lyan a Ch. Glentress Scandalouss) - ch. a m. D.E.K. Adams, Dánsko.

Feny:

třída šampionů (8 fen)

V1, CACIB, Světový vítěz, BOB, KORELLA SONG OF JOY, čb (neznáme rodiče ani chovatele, fena nebyla uvedena v katalogu s BC) - m. S.M.E.M.L. Boye, Dánsko,

třída otevřená (11 fen)

V1, CAC, WENDEWICK XCALIBUR, čb (CH. Beagold Mr. Lennox a CH. Mobella Team Spirit at Tonkory) - ch. M.L. Driessens, m. M.G. Blanchetti, Itálie,

třída mladých (16 fen)

V1, Světový vítěz mladých, GLENTORA MAGICAL REACTION, čb, (Glentress Chain Reaction a Algalon Monkey Magic) - ch. D. Hush, m. D. Masini, Itálie.

el

COSME V PRAZE

Možná jste si v zápise z výborové schůze všimli, že na mezinárodní výstavu v Praze v roce 2001 je jako rozhodčí nominován Felix Cosme! Asi jste o něm všichni již slyšeli. Jen pro osvěžení paměti uvádím, že jako spolujednatel stanice Beagold (spolu s Joyce Collinsovou) byl vlastníkem úplně prvního britského šampiona border collie Tilehouse Cassius at Beagold, kterého od paní Collinsové dostal k narozeninám. Jak je patrné ze jména, nebyl ale tento pes z Beagoldu, nýbrž z chovatelské stanice Tilehouse Border Collies paní Iris Combe. Felix Cosme patří za jednoho z největších odborníků na show border collie. Na výstavě vás může ještě překvapit svou tmavou barvou pleť, což není u kynologických rozhodčích v našich krajích zrovna obvyklé.

mk

DYSPLAZIE U BORDEREK

Přesně v době, kdy náš klub začal samostatně pracovat, byly mezi veterináři učiněny velké změny v hodnocení dysplazie. Veterinární komora stanovila, že dysplazii mohou vyhodnocovat jen veterináři, kteří prošli školením a složili příslušné zkoušky. Ty byly velmi přísné a tak sítím prošlo jen velmi málo uchazečů (kolují zvěsti o tom, že někteří veterináři současně požadavky, trochu jiné než byly dříve, nechtěli respektovat). Z těch, kteří sítím prošli, nám MVDr. Nečas, který je považován za největšího odborníka na tuto problematiku, doporučil MVDr. Petráše. Současně se změnou veterinářů, kteří borderky vyhodnocovali dříve (MVDr. Nechvátal a MVDr. Dvořák), se najednou změnily i dosahované stupně. Zatímco dříve byla hodnocení většinou negativní, nyní jsou většinou na úrovni prvního nebo druhého stupně.

Protože mezi majiteli borderek koluje spousta nepřesných informací, pokusím se některé věci stručně vysvětlit. Určitě se k tomu na stránkách Borderholice ještě vrátíme.

Poté, co se u borderek vyskytl problém s větším výskytem diagnostikovaných dysplazií na úrovni druhého stupně, jsem sehnal prakticky veškeré dostupné informace, včetně odborných veterinárních publikací o DKK a genetice (až na nepatrné výjimky je vše v angličtině).

Je třeba hned zpočátku odlišit dva pojmy: dysplazie kyčelního kloubu CHD (což je anglická zkratka z Canine Hip Dysplasia pro DKK) a degenerativní onemocnění kloubu DJD, (Degenerative Joint Disease). Pes může žít celý život naprosto bez problémů i s nedostatečně vyvinutým kloubem. To, zda a v jakém věku se u něj projeví negativní následky v podobě rozvinutí degenerativního onemocnění kloubu DJD je dáno mnoha faktory (výživa, cvičení, úrazy,...).

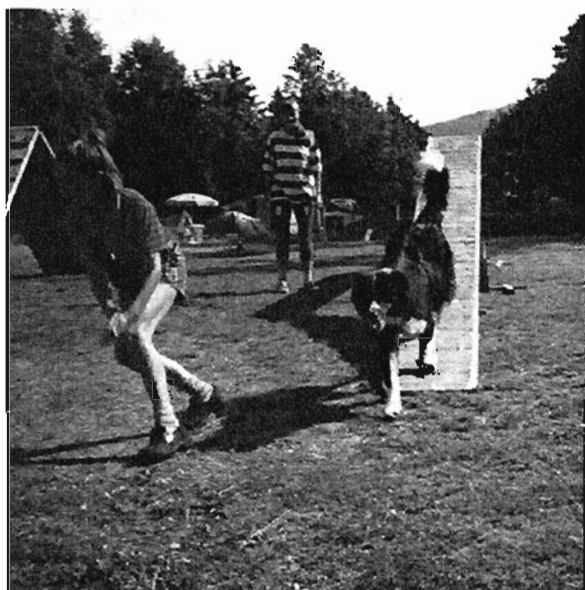
DKK je dědičně polygenní, multifaktoriální onemocnění s pravděpodobným výskytem několika maskujících genů. V praxi se vlastně jedná o nedostatečný vývin kyčelního kloubu. Všechna štěňata se rodí se stejnými klouby a onemocnění se začíná rozvíjet již v prvních týdnech života. Jednoduše řečeno, mechanismy dědičnosti DKK jsou nejasné, viníci v podobě konkrétních genů zatím neodhaleni a choroba může, a často tak i činí, přeskakovat i několik generací.

Zdraví rodičů tedy není žádnou zárukou zdraví potomků. Bohužel však, nemoc rodičů může znamenat, že se nemoc dříve nebo později v generaci potomků objeví. Navíc, diagnostika DKK je založena na "dojmologii". Neexistují žádná objektivně změřitelná kritéria, na jejichž základě by bylo možno říci, že jedinec DKK trpí. Dokud se neprojeví artritické změny na kloubech, což je ovšem už DJD, není jasno nic. Celé vyhodnocení DKK je postaveno na sadě mlhavých, většinou empirických pravidel typu: když to vypadá nějak takhle, tak to dost často znamená, že je kloub asi dysplaztický. Proto mají veterináři tolik v oblibě měření Norbergova úhlu, tam může být uvedeno nějaké konkrétní číslo a celý proces vypadá jaksi vědeckěji. Bohužel tato metoda se ve světě (s výjimkou německy mluvící Evropy a nás) nepoužívá a je považována za vůbec nejsubjektivnější. Nikdo totiž přesně neví, jaká je vlastně vazba tohoto úhlu na DKK, jaká je jeho správná hodnota (105 stupňů je pravděpodobně "vycucáno" z prstu pouze na základě empirických zkušeností s trochou statistiky). Všichni se shodují, že u různých plemen by měl být "správný úhel" různý, ale nikdo neví jaký, a navíc je korelace výsledků získaných na základě měření tohoto úhlu a ostatními metodami úplně nejhorší. Jak se to tedy dělá ve světě?

Jako vždy, když záleží na dojmu (s výjimkou výstav psů), existuje něco jako porota, složená z více lidí. V USA je několik registrů s kvalifikovaně uloženými údaji o dědičně přenosných chorobách psů, které také dělají vyhodnocování DKK. Největším registrem s nejdelší tradicí je nevýdělečná organizace OFA (Orthopedic Foundation for Animals). U ní je rentgenový snímek (nejnižší stáří psa pro snímek jsou dva roky) vyhodnocován třemi nezávislými veterináři vybranými z okruhu asi třiceti odborníků z celých Států. Navíc si sami dělají ještě jedno kontrolní vyhodnocení přímo v OFA. Výsledek se pak dává dohromady (v případě neshody poměrně složitě) z jednotlivých ohodnocení. Tím je značně omezen omyl jednotlivce. Dalším podobným registrem je GDC (Institut for Genetic Disease Control in Animals) v Kalifornii. Tam dávají snímek vyhodnocovat dvěma veterinářům, při shodě je považován za správný, při neshodě to dají třetímu veterináři.

Pokusem o jakési zobjektivnění diagnózy je metoda PennHIP, která vlastně měří pevnost vazby kyčelního kloubu. Ale i ta má své nedostatky. Jedním z hlavních je, že se u nás nedělá (navíc dává ve větší míře falešná varování - často označuje jako dysplaztické i klouby, u kterých se později ukáže, že dysplaztické nebyly). Zde se vyhodnocování dělá pouze centrálně na univerzitě v Pensylvánii, kde je také databáze výsledků. OFA a PennHIP na sebe žárlí a navzájem se trochu pomlouvají. Vzhledem k tomu OFA ve svých materiálech uvádí, že při posuzování snímku záleží na věku, pohlaví a plemeni psa, napsal jsem dotaz, jaká tedy mají pravidla pro border collie. Odpovědi, zaslané jedním z ředitelů OFA, bylo, že žádná, že v praxi vlastně plemena neodlišují. Vypsali mi pár statistických údajů o BC z jejich databáze, které jsem už dávno měl, protože jsou volně přístupné po Internetu (61. místo mezi plemeny z hlediska výskytu DKK, od roku 1974 bylo vyhodnoceno 3174 psů, z nich 9.5% s nejlepším ohodnocením a 12.1% dysplaztických) a dali mi kontakt na předsedu zdravotního výboru BCOSA (Border Collie Society of America), se kterým jsem se spojil, vylíčil mu naše problémy a požádal o pomoc. Slíbil, že pošle snímky jeho psů, kteří byli klasifikováni jako OFA excellent (tedy naprosto bez DKK), abychom je mohli porovnat s našimi snímky. Zatím ale nic, i přes urgenci, neposlal.

Pozdržoval jsem původně kvůli tomu i schůzku s MVDr. Petrášem, protože jsem chtěl mít něco konkrétního v ruce, nad čím bychom se mohli bavit. Meziřím jsem mu poslal balík informací o vyhodnocování DKK v zahraničí.

Dalším velkým problémem je existence velkého množství různých stupnic pro klasifikaci DKK. Mám jich více než 10, včetně vzájemných relací mezi nimi, ale místy je to dost nepřehledné. Obávám se také, že značná část cizích hodnocení, dělaných v západní Evropě může být i "koupená". Nás tam obecně považují za prostáčky, kteří jim skočí na všechno a vůči nimž si i všechno mohou dovolit.

Co tedy s MVDr. Petrášem, DKK a našimi psy? Musíme si definovat nejprve naše cíle. Ty jsou, myslím, dva. Na prvním místě jde o zdraví naší populace BC. Poslední, co bychom měli chtít by bylo záměrné zkreslování vyhodnocování DKK. Druhým cílem musí být srovnatelnost našeho vyhodnocování s okolní Evropou a se světem. Naši chovatelé nemohou být znevýhodňováni nespravedlivým nasazením naší stupnice, ani příliš tvrdou metodikou vyhodnocování. Co se veterináře týče - v době, kdy se uzavírala smlouva, nebylo příliš na výběr, protože řada původních vyhodnocovatelů si postavila hlavu a odmítla dělat nové zkoušky. Rozhodně však nemůžeme sehnat "objektivního posuzovatele", protože metoda sama o sobě je neobjektivní. Snad by šlo získat "měkkého" posuzovatele. Obávám se však, že přitvrzení je skutečně dáno hlavně změnou metodologie vyhodnocování na začátku roku, která souvisí s novými zkouškami posuzovatelů. V rámci možností, které pan Petráš má, se snaží s klubem dobře spolupracovat.

Možnou variantou pro nás je nechat vyhodnocovat naše snímky někde v cizině. PennHIP zatím nepřichází v úvahu (což je škoda), ale vyhodnocování v OFA by nemuselo být tak finančně náročné, jak se zdá (jednotlivě \$25, vrh najednou celkem \$60, skupina z chovatelské stanice \$12.5 za psa, deset a více psů z chovatelské stanice celkem \$125). Serge van der Zweep mi také přislíbil pomoc. Má známého veterináře, který posuzuje jeho psy a snad by byl ochoten spolupracovat. Mým cílem je vybudovat "referenční" katalog snímků kloubů s různými stupni DKK, posouzené takto v zahraničí. Bez toho je naše posuzování zatím úplně nesmyslné a neprávem nás znevýhodňuje ve vztahu k cizině.

Další aktivitu bychom nejlépe prostřednictvím Radko Loučky, který je jejím členem, měli vyvíjet přes chovatelskou komisi ČMKU. Jestli je nové vyhodnocování problémem všeobecným, a mezi kynology se to říká, mohla by to být pro českou kynologii naprostá pohroma. Obávám se, abychom nebyli nuceni vytáhnout pod chimérou psí populace naprosto

oproštěné od DKK (což, jak známo podle genetických zákonů platných pro populace, stejně nejde), do boje proti našim chovatelům a psům vůbec, samozřejmě v jejich zájmu! S DKK je nutné bojovat v souladu s posledními poznatky genetiky a veterinární medicíny, ne však na základě vousatého a téměř nic nevyprovádajícího Norbergova úhlu.

Ještě rada pro ty, kteří mají malá štěňata. Z výzkumu vyplývá, že hloubka jamky kyčelního kloubu je závislá na tom, jakou silou je k ní krček a hlavice stehenní kosti přitlačovaná. Kostí jsou v prvních měsících vývoje relativně měkké (přirovnávají se k jílu) a dají se dost značně formovat. Co z toho vyplývá? Že by štěně mělo mít dostatek pohybu a cvičení bez náhlých obrátů. Čím více bude mít vyvinuté svaly zadních končetin, tím lépe se mu bude formovat kyčelní jamka a tím pevněji bude v dospělosti kyčelní kloub držet. Hloubka jamky a pokrytí hlavice kyčelního kloubu je jedním z oněch nuhavých faktorů důležitých při vyhodnocování DKK. V Norsku dělali srovnávací studii u labradorů. Podle ní štěňata narozená na jaře a v létě měla podstatně lepší výsledky DKK než štěňata podzimní a zimní. Přisuzují to právě nedostatku pohybu v zimních měsících a určitou roli může hrát i vitamín D. Důležitou úlohu hraje i výživa. Na vzorku asi 50 štěňat, opět labradorů, byl udělán následující pokus. Štěňata byla rozdělena do dvou skupin po dvojicích tak, aby z každého vrhu byly vybrány dvojice stejného pohlaví. Ve skupině, která byla krmena neomezeně, podle chuti štěňat, bylo z hlediska DKK normálních pouze 33% štěňat. Druhá skupina, která dostávala 75% potravy proti skupině první, na tom byla podstatně lépe se 71% zdravých štěňat. Tedy pohyb a nepřekrmovat!

Michal Krejčí

PES DYSPLAZIÍ TRPÍ, KDYŽ JE KLOUB POSTIŽEN ARTRÓZOU

Dysplazie kyčelního kloubu je velmi diskutovaný problém. Neví se přesně jak se dědí, ani nakolik jaká forma psů vadí, ani s jak velkou chybou je dysplazie diagnostikována. U některých plemen psů se na základě zjištění dysplazie, byť i malé, postižení jedinci nezařazují do chovu.

U border collií, jejichž populace v ČR je zatím malá, se pro využití k chovu ještě toleruje ten nejnižší stupeň dysplazie 2/2 (1/1 znamená jen podezření na ni). Když se výbor klubu rozhodoval jaká kritéria pro bonitaci zvolit, musel zvážit, zda postiženého jedince (který má na levém nebo pravém kloubu, nebo na obou, stupeň 2) nekompromisně vyřadí z chovu, tak jak je tomu u některých jiných plemen psů, nebo raději tuto vadu bude evidovat a v chovu jí eliminovat tím, že se daný jedinec bude spojovat vždy se psem, který dysplazii nemá. Náš klub zvolil tu druhou cestu. Já osobně si myslím, že je správná.

Co když se však u psa zjistí stupeň vyšší?

Ví se, že pokud se v kloubu nerozvine artróza, nemusí mít pes v pokročilejším věku potíže. Pokud by je však měl, může ho jeho movitější majitel obtíží zbavit tím, že mu zaplatí operaci. Dá se předpokládat, že v budoucnu budou operace dostupnější i cenově.

Vybral jsem pro vás některé informace z článku "Volba metody léčby při dysplazii kyčelního kloubu u psů", který uveřejnili Nečas a Toombs v časopise Veterinářství (9, 1999, str.378-380). Je v něm podán přehled o v současné době používaných metodách léčby dysplazie kyčelního kloubu u psů s doporučením, kdy příslušnou metodu použít. Vysvětleny jsou možnosti konzervativní a hlavně chirurgické léčby tohoto onemocnění. V článku je zdůrazněno, že dysplazie psů vadí, je-li bolestivá. Záleží na tom, zda a jak je kloub postižen artrózou. Artróza způsobuje bolest. Bohužel, s věkem a nevhodným způsobem pohybu psa (přetěžováním), se rozvíjí. Léčba je zaměřena na prevenci či omezení nevyhnutelně se rozvíjejících degenerativních změn v kyčelním kloubu. Chirurgickým zákrokem lze plnohodnotně obnovit funkci kloubu, nebo alespoň odstranit bolest.

Je zajímavé, že i když je dysplazie (resp. artróza) většinou bilaterální (na obou kloubech), operuje se jen jeden kloub a pak se vyčkává. U většiny pacientů to totiž stačí. Pouze jeden ze čtyř pacientů potřebuje operovat i druhý kloub. Podle zkušeností autorů článku je prý možné i pracovní psy (policejní i lovecké) po operaci bez problémů využívat k pracovním výkonům.

rl

SPORT

ČESKÝM OVČÁKŮM POMOHOU BORDER COLLIE ZE SKOTSKA

Jako chovatelé ovcí jsme dlouho uvažovali, jak si usnadnit práci s manipulací se stádem. Po zjištění, že na nahánění ovcí sami nestačíme, jsme se, inspirováni bezvadnou prací border collií u našich anglických přátel, rozhodli pro koupi těchto ovčáckých psů.

Po zkušenostech s dovozem mražených insemináčnic beranů jsme si uvědomovali náročnost tohoto plánu především po stránce vyhovění všem exportním i importním podmínkám obou států, ale i problémů s výběrem psa a neochotou anglických chovatelů prodávat psy mimo Británii. Proto jsme museli do Velké Británie vyjet dvakrát.

Naše první cesta proběhla v říjnu 1999. Během čtyř dnů jsme společně s manželi Švédovými kontaktovali International Sheep Dog Society (ISDS) v Bedfordu, hlavního poradce chovu border collií ve Velké Británii Roye Gouttého a vlastní chovatele. Tato cesta vedla k předběžným dohodám, které byly po našem návratu po řadu následujících měsíců upřesňovány a rozvíjeny.

Tato náročná příprava vyústila v únoru letošního roku ve druhou cestu do Skotska. Během pěti dnů jsme zde navštívili chovatele našich borderek, které jsme soustředili k Johnu Templetonovi, přednímu britskému chovateli a cvičiteli border collií. U Johna Templetona jsme se také seznámili se základním přístupem k tomuto plemeni a nejdůležitějšími zásadami výcviku. Tyto příjemné chvíle byly narušovány náročnými komplikacemi po stránce letecké přepravy psů do Čech. Také toto se nám ale podařilo zvládnout a dovést tři štěňata.

Všichni tři psi (CHOCKIE, ISDS 247168 pro Milana Procházku, ROY, ISDS 246390 pro Radka Axmana a DANNY, ISDS 247170 pro Libora Buchtu) pocházejí od špičkových pracovních orientovaných rodičů (otcem ROYe je TWEED 219236, matkou JILL 215698, otcem CHOCKIE a DANNY je SPOT 182249, matkou Lyn 216418). Již teď pozorujeme

výrazné vlohy k pasení zvířat, chuť k práci, výjimečnou inteligenci a bystrost. Nyní pracujeme na tom, abychom tyto jejich vlohy rozvinuli co nejlépe a v maximální míře. Chceme, aby nám pak naše border collie byly nejen vděčnými přáteli, ale především dobrými a užitečnými pomocníky.

Vendula Procházková a MVDr. Radek Axman

BORDEREK Z PRACOVNÍCH LINIÍ JE U NÁS VÍCE

Borderky, o kterých píše v předchozím příspěvku Vendula Procházková a Radek Axman, nejsou v ČR jediné z pracovních ovčáckých linií ISDS (registrované v International Sheep Dog Society). Manželé Švédovi zajistili, že o pár měsíců později přivezla známá cvičitelka a rozhodčí paní Jones ze Skotska (cestou do Rakouska, kde posuzovala trial soutěž jako rozhodčí) další 3 borderky ISDS. Dvě z nich zůstanou na Moravě u Zlína (majitelem je ing. Švéda), jedna našla svůj domov u Vysokého Mýta (majitelem je pan Brunclík). Další ISDS borderku, štěně psa, původem z Walesu (údajně žlutou sable) přivezl od Serge van der Zweepa z Holandska pan Vejrosta. Dlouhá léta žil v Kanadě a tam si borderky zamiloval. Po návratu do Čech se pak rozhodl pořídit si pracovní borderku nejlepší kvality. Snad se mu to povedlo. S výběrem mu přece pomáhal sám mistr světa v ovládní ovčáckých psů v pasení ovcí.

Borderky z pracovních linií u nás byly i před těmito významnými importy. Neznáme přesně původy psů u nás chovaných, protože nemáme přístup ke všem rodokmenům, určité informace však máme. Kvalitní genetický materiál k nám byl dovezen již v počátcích chovu border collie v České republice (v roce 1995). Highland Dreamer, ačkoliv je i exteriérově špičkový (má mimo jiné i titul Evropský vítěz z roku 1999), má z otcovy strany významné ISDS předky v obou přímých liniích. Jeho otec je Lethans Double Take (York). Jeho majitel, pan John Hastie, s ním vyhrál několik trialů ve Skotsku (Janett Hastie je poradkyní chovu border collie ve Skotsku). Otec Yorka je pes Roy (ISDS 161740), který pochází z linie psů J. Templetona. V roce 1996 byla do ČR z Walesu importována Lucky Su (ISDS 222553), rovněž s výbornými předky - vítězi trial soutěží.

ISDS pracovní linie k nám byly v genech dovezeny i v roce 1999 ze SRN tím, že byly kryty feny Mobella Jackie ISDS psem Roy of Dalmillington a Forth Bohemia Alké ISDS psem Glen from Ayrshire (oba krycí psi, původem ze Skotska, jsou syny Spota (ISDS 161819). ISDS po obou liniích z otcovy strany má i Mouse di Cambiano. Jeho otec (Nip) je jeden z nejlepších krycích psů Serge van der Zweepa z Holandska.

Možná, že je u nás borderek z pracovních linií více. Jestliže o nějaké další víte, napište nám.

rl

PRACOVNÍ LINIE I.

Stalo se mi nedávno, že se mi někteří noví zájemci o štěňata svěřili s tím, že přede mnou jednali i s jinými chovateli a informovali se na plemeno border collie. V některých případech jim bylo sděleno mimo jiné zhruba následující: "Jestli se chcete zbláznit, tak si poříďte borderku z pracovních linií. Být vám, koupím si štěně z linií výstavních, protože jsou klidnější".

Dovolte mi, abych se k podobným výroklům vyjádřila a sdělila svůj názor. Jsou to určitým způsobem dezinformace podávané novým zájemcům o plemeno. Navíc, pokud se "varování" týkají konkrétních chovatelských stanic, to už odporuje nejen Etickému kodexu BCCZ ale v lecčems i chovatelským a zápisním řádům FCI a ČMKU (všechny tyto normy by chovatel, který vlastní mezinárodně registrovanou chovatelskou stanicí měl respektovat).

Výraz "klidnější" border collie někdy nevystihuje pravou podstatu povah některých výstavních linií, kdy mnoho specifických vlastností plemene BC již vymizelo, protože byl prioritně sledován exteriér a to ani nemluvíme o opakovaném praktikování úzkých příbuzenských plemenitěb v některých zahraničních chovatelských stanicích. Takže výraz "klidnější" bych spíše nahradila výrazy - pomalý, málo vzrušivý, otupělý až flegmatický, takový temperament border collie je z hlediska standardu FCI zcela nežádoucí.

Na druhou stranu připouštím, že některé tzv. pracovní linie nebo jedinci z nařazených linií mohou ujíždět v povahách zase opačným směrem - labilní, agresivní, nevyrovnaný, bázlivý, atd. Takoví ale mohou být jedinci i z linií výstavních.

Co jsem ale měla možnost pozorovat některé psy z linií ISDS, mohu říci, že jsou to velmi pracovití psi, kteří mají naprosto pevnou psychiku, tudíž i vyrovnanou povahu, protože kdyby tomu tak nebylo, nikdy by nevydrželi tak silný tlak při výcviku u stáda, který je pro psa náročný nejen fyzicky, ale i psychicky. Dovolím si odhadovat, že 98 % našich psů takové zatížení zatím nemá.

Závěrem bych chtěla připomenout, že záměrem každého chovatele by měla být především snaha o upevnění dobrých povahových vlastností, specifických pro dané plemeno a snaha o vylepšení exteriéru, a to vše v souladu s platným standardem plemene. Samozřejmě i veškeré informace o plemeni, podávané novým zájemcům, by měly být úplné a seriózní.

sim

BRITSKÝ CHOV SHOW PSŮ

“V současné době vede anglická metoda chovu psů, která se stala celosvětovou, do slepé uličky. Byla provozována příliš dlouho a příliš intenzivně, až sama sebe uštvala.” Tolik citace z knihy H. Wachtela Chov psů v roce 2000, kterou vydalo nakladatelství Dona v roce 1998.

Anglický chov show psů, třebaže stojí mimo FCI, je odjakživa posuzován podle množství šampiónů, kteří se každoročně úspěšně představují na výstavách a ti nejlepší pak dominují na stránkách kynologických časopisů po celém světě. V současné době se však již ukazuje, že tento neregulovaný chov, založený na svobodné volbě chovatele, jeho honbě za co nejvyšším počtem šampiónů a za co nejrychlejším upevnění některých exteriérových vlastností s využitím příbuzenské plemenitby, nebyl zrovna nešťastnější variantou. Vede většinou k ubývání počtu genů v populaci a s tím i ke snížené vitalitě jedinců. Špičkoví chovatelé hrdě inzerují své krycí šampióny, kteří pak mohou vykonat své osudné, i když pro jejich majitele jistě výnosné dílo.

V. Pecha (převzato, zkráceno)

ČESKÁ ASOCIACE PRO PRÁCI S OVČÁCKÝMI PSY

Česká asociace pro práci s ovčáckými psy byla založena v Seči dne 26.2.2000 jako jeden z klubů Svazu chovatelů ovcí a koz v ČR (SCHOK). Z důvodu potřeby lepší komunikace se světem má anglickou zkratku CSDA (Czech Sheep Dog Association).

Jejími hlavními úkoly jsou:

- informovat členy SCHOK i širokou veřejnost o využití ovčáckých psů pro práci s hospodářskými zvířaty u nás i v zahraničí,
- podílet se na pořádání akcí v ovládní ovčáckých psů (zkoušek, soutěží, ukázek, školení), připravovat instruktory výcviku a rozhodčí pro zkoušky a soutěže v pasení, zabývat se výhradně pracovním využitím psů (ne chovem),
- spolupracovat s jinými ovčáckými a kynologickými organizacemi, stát se členem ISDS (International Sheep Dog Society).

Zkoušky a soutěže v ovládní ovčáckých psů probíhají podle Řádu schváleného organizacemi SCHOK, ČMKU i ÚKOZ v roce 1999. Podobně jako dalších 10 klubů SCHOK má i CSDA znak a svou internetovou stránku (obojí s jednotnou úpravou pro všechny kluby SCHOK).

Kontakty na CSDA:

předseda:

zástupce v Radě SCHOK a místopředseda:

další členové výboru CSDA:

Radko Loučka z Prahy,

Milan Procházka z Vysokého Mýta,

Simona Sochorová z Prahy, Milan Slunéčko z Turnova,

Petr Zacharda z Perninku.

Pokud by někdo měl zájem o členství v CSDA, pak je třeba poslat přihlášku a zaplatit členský příspěvek 100 Kč na účet SCHOK. Kontaktujte ing. Víta Mareše v sídle SCHOK v Brně, areál VFU, Palackého 1-3, 612 42 Brno, tel/fax 05 41243481, schok@atlas.cz. V nejbližší době začnou fungovat internetové stránky Svazu na adrese <http://schok.cz>.

rl

ŠKOLENÍ OVČÁKŮ A ZKOUŠKY VLOH NA KOSTI

První akce CSDA byla v blízkém okolí hradu Kost ve dnech 14.-16.4.2000. Bylo to školení adeptů na instruktory v ovládní ovčáckých psů v pasení ovcí a na rozhodčí ovčáckých soutěží spojené se zkouškami vloh psů k pasení. Spolupořadatelem této významné ovčácké a kynologické akce byl klub BCC CZ a Agrochov Sobotka a.s. Školitelem a rozhodčím byl mistr světa a dvojnásobný mistr Evropy v ovládní ovčáckých psů při pasení ovcí Serge van der Zweep z Holandska.

První den školení byli účastníci seznámeni s celkovou situací v chovu ovcí, s organizací kynologie u nás i ve světě, a s Řádem zkoušek a soutěží v ovládní ovčáckých psů, který byl v roce 1999 schválen kynologickou organizací ČMKU a Ústřední komisí pro ochranu zvířat při MZe ČR.

V sobotu byla akce přístupná veřejnosti. Za přítomnosti asi 400 diváků probíhaly v malebném údolí v Dobšicích ukázkové práce a též zkoušky vloh ovčáckých psů. Serge van der Zweep hned v úvodu ukázal se svou čtyřletou fenou

border collie Jill, že to s ovci umí opravdu dokonale. Předvedl, jak pes na povel obíhá stádo, jak se k němu pomalu přibližuje, jak zalehne, je-li to třeba, i jak dokáže vzpurnou ovci přimět k tomu, aby dělala co chce pes a ne co chce ona sama. Ukázal také, jak pes sám, jen na povely pískáním na speciální trilkovací pišťalku, přivede skupinu ovcí ze vzdálenosti 500 metrů, provede ji třemi brankami a zažene do ohrady. Výborně s Jill zvládli i nejnáročnější cvik ze soutěží trial, kdy pes od stáda odděluje

předem vybranou ovci. Za svůj výkon, který Serge i Jill opakovali pro diváky ještě jednou, sklidili zasloužený potlesk. Své mistrovství v ovládní ovčáckých psů při pasení ovcí a indických běžců, speciálního druhu chodivých kachen, předvedl se svou border collie Etnou Akumulator také Miroslav Koško, mistr Československa z roku 1989. Citlivou práci s indickými běžci předvedla se svou paničkou také Lucky Su.

Hlavním programem sobotní akce bylo posuzování instinktů psů pro pasení, tzv. zkoušky vloh ovčáckého psa (ZVOP). Z 18 psů přihlášených na ZVOP (15 border collie, 1 australský ovčák, 1 bearded collie a 1 kříženec chodského psa) jich bylo posouzeno pouze 17, protože kříženec byl příliš mladý (minimální věk psa je 9 měsíců). Vlohy prokázalo 13 psů (spolu s BC i australský ovčák), z toho 5 výtečně (Serge o nich řekl, že by si je hned vzal do tréninku, a to je, myslím, velké ocenění). Jsou to tito psi a feny: Mouse di Cambiano, Lucky Su, Frankie Akumulator, Fly Akumulator a Detania Bohemia Alké, která ke zkouškám vloh přijela ze Slovenska.

Večer byl slavnostní raut s občerstvením, předáváním cen a certifikátů.

V neděli školení, již bez přítomnosti diváků, pokračovalo praktickými leklemi. Každý budoucí instruktor nebo rozhodčí si jednotlivé kroky výuky mohl, pod vedením Serge, vyzkoušet se svým psem. Ukázalo se, že nejvíce se opravdu musí učit ne psi, ale jejich páni. Na Kosti bylo vyškoleno 18 účastníků akce, 10 z nich získalo dekret instruktora výcviku v ovládní ovčáckých psů v pasení ovcí a 7 z nich dekret rozhodčího pro zkoušky ovčáckých psů v pasení ovcí. Seznam instruktorů, rozhodčích i psů, kteří na Kosti úspěšně absolvovali zkoušky vloh (doplněné seznamem psů, kteří zkoušky vloh složili v loňském roce v Litomyšli) uveřejníme v příštím zpravodaji Borderholic, který by měl být celý věnován práci psů u stáda ovcí nebo jiných zvířat.

Práci psů na Kosti natočili na video hned 3 účastníci školení. Pokud někdo bude mít o nahrávku zájem, ať se ozve na adresu redakce zpravodaje.

Akce na Kosti měla velkou publicitu. Články často doplněné krásnými fotografiemi byly uveřejněny nejen v několika novinách, ale i v takových časopisech jako Svět psů, Farmář, Náš chov, Slovenský chov, Fauna, Ring, Anno a Katka.

Na závěr bych chtěl moc poděkovat organizátorům, tedy klubu BCCCZ, svazu SCHOK a její asociaci CSDA, pracovníkům Agrochov

Sobotka, a.s. a všem sponzorům.

Hlavními sponzory byla firma FITMIN, a.s., výrobce krmiv a firma WIRE METAL Vamberk, výrobce pletiv, plotů a další podobných výrobků pro ovce a nejen pro ně. Dalšími sponzory byly firmy: Jamenská a.s. Jamné n. O., Pfeifer s.r.o. Liberec, Agrottrans Vítkovice, Kamír Hornychová Bukovina, Prodejna krmiv a chovatelských potřeb Lomnice n. P., Maso Radvanovice, Medipharm s.r.o. Hustopeče u Brna, Dobra s.r.o. Turnov, Svět psů, ChovServis H. Králové, Mlékárna Rovensko p. T., Aport Tekro, Kniha Českého ráje, Věma Štěpánovice, Dível Turnov a J.O.M. Brno.

Přáli bychom si, aby nám přízeň sponzorů vydržela i do příštích akcí. Moc děkujeme.

rl

ZKOUŠKY, SOUTĚŽE A UKÁZKY OVLÁDÁNÍ OVČÁCKÝCH PSŮ V PASENÍ OVCÍ

KDY: ve dnech 19.-21. října 2000.

KDE: v Praze Letňanech při výstavě hospodářských zvířat PragaAgro

VEDOUcí AKCE: ing. Radko Loučka, CSc.

PROGRAM (výstaviště otevřeno od 9 do 17 hodin):

- čtvrtek: - travnatá plocha - zkoušky vloh psů k pasení (ZVOP), rozhodčí M. Koško,
- předvadiště v hale - odpoledne práce psa při přivádění ovcí k posuzování,
- pátek: - travnatá plocha - zkoušky vloh psů k pasení (ZVOP),
- soutěž "PragaAgro Trial 2000" a zkoušky práce psů, rozhodčí S. Sochorová,
- předvadiště v hale - odpoledne práce psa při přivádění ovcí k posuzování,
- recepce - navečer při rautu vyhlášení výsledků a předávání cen za soutěž,
- sobota: - travnatá plocha - zkoušky vloh psů k pasení (ZVOP),
- zkoušky práce psů, rozhodčí M. Slunéčko,
- předvadiště v hale - odpoledne ukázky práce psa při pasení ovcí.

ZA KOLIK: jednotný poplatek 250 Kč za účast na zkoušce splatný u prezence

- účast na soutěži "PragaAgro Trial 2000" zdarma

JAK SE PŘIHLÁSIT: poslat přihlášku, zatelefonovat nebo e-mailovat na adresu:

Radko Loučka, U Svodnice 105, 104 00 Praha 10

Tel. 02 67711253, 0603 888362, fax: 02 67711448

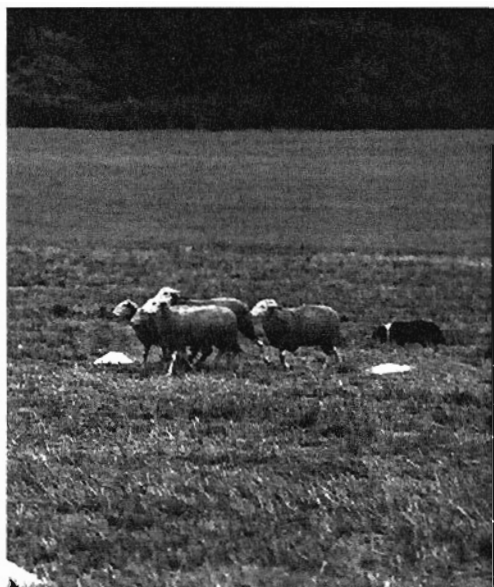
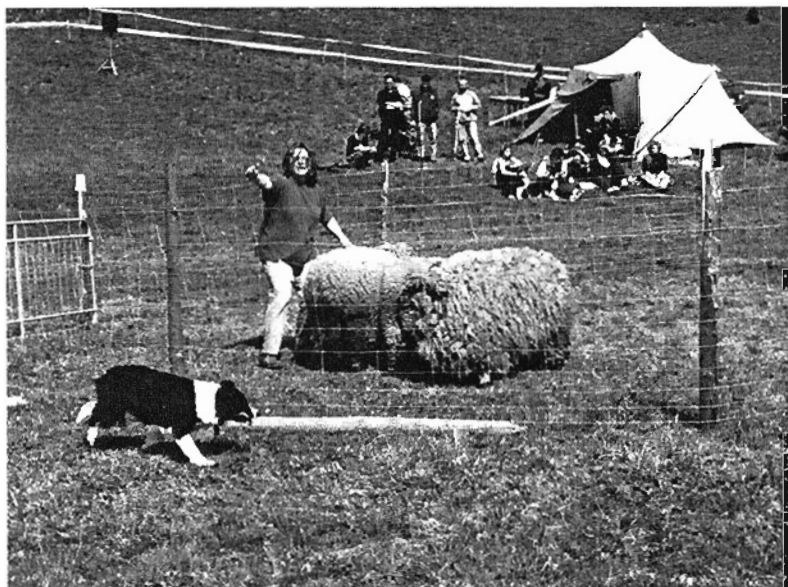
E-mail: loucka@vuzv.cz

PŘIHLÁŠKA: musí obsahovat jméno, adresu a rodné číslo účastníka, případně rychlé spojení na něj (e-mail, tel, fax, mobil), jméno, identifikační číslo, plemeno, pohlaví a datum narození psa, druh zkoušky nebo soutěže a den, kdy chcete, aby byl pes posouzen

UZÁVĚRKA PŘIHLÁŠEK: 1. října

DALŠÍ INFORMACE: - u později přihlášených je v kompetenci pořadatele změnit den zkoušky,

- práce ovčáckého psa bude předvedena nejen u ovcí, ale i s indickými běžci (chodivý druh kachen).

AUTOBUSOVÝ ZÁJEZD NA MISTROVSTVÍ EVROPY V PASENÍ OVCÍ

KDY: ve dnech 14.-16. října 2000

KDE: ve švýcarském Einsiedelnu (blízko Curychu)

PROGRAM:

- sobota navečer: - odjezd z Prahy, asi přes Č. Budějovice
- neděle celý den: - sledování finále 15ti nejlepších
- neděle navečer: - odjezd zpět
- pondělí ráno: - příjezd do Prahy.

ZA KOLIK: cena zájezdu je 2000 Kč, přijímají se zálohy 1000 Kč

JAK SE PŘIHLÁSIT: poslat zálohu, nahlásit počet účastníků a místo nástupu do autobusu na adresu:
Radko Loučka, U Svodnice 105, 104 00 Praha 10
tel. 02 67711253, 0603 888362, fax: 02 67711448
E-mail: loucka@vuzv.cz

UZÁVĚRKA PŘIHLÁŠEK: zálohy se přijímají až do vyčerpání míst v autobuse,
- zbytek poplatku je nutné poslat do 1. října,

DALŠÍ INFORMACE:

- přihlášeným účastníkům bude včas (nejpozději týden před odjezdem) zaslána podrobnější informace o místě a čase odjezdu a příjezdu autobusu,
- předpokládá se, že účastníci zájezdu pojedou autobusem bez svých psů,
- doporučujeme vzít si nějaké peníze na nákup pišťalky či ovčáckých specialit,
- soutěž trvá 3 dny, první dva dny je kvalifikace, z 80 psů postupuje do finále 15.

Věříme, že zájezd na ME do švýcarského Einsiedelnu se zdaří, že to bude další impuls nejen pro ty, kteří chtějí v této oblasti něco znamenat, ale i pro ty, kteří chtějí své poznatky využít pouze doma pro práci svého psa se zvířaty nebo chtějí tuto i napohled velice atraktivní událost prostě jenom vidět.

BRITSKÝ CHOV PRACOVNÍCH LINIÍ PSŮ

Ve Velké Británii má chov ovčáckých psů a hlavně práce s nimi u zvířat, především u ovcí, mnohadesetletou tradici. Hlavním, velmi důležitým poznatkem, o který se se mnou podělilo několik lidí, kteří v Británii měli možnost práci psů u stád blíže poznat, je, že zkoušky a soutěže v ovládnutí ovčáckých psů v pasení se u nich pořádají nejen proto, aby se ovčáci ukázali jak dovedou psa vycvičit, ale především proto, aby se vyhledávaly ty border collie, které mají pro práci se zvířaty nejlepší vlohy, a ty se pak využívaly v chovu. Psy po dobrých rodičích lze většinou lépe vycvičit k tomu, aby byla práce s ovcemi snazší a pro zvířata vhodnější, než jejich honění po pastvině s klackem v ruce. Tak je tomu ale i jinde ve světě. V některých státech sice nepořádají bonitace, ale posuzují psy ještě předtím než je pustí na parkur trialu (u psů například kontrolují varlata). Mnozí chovatelé pracovních psů jsou schopni vyhledat předky svých psů až z desátého "kolena", vyhledávají vám i to, na jakých soutěžích trialu byli psi úspěšní. Nikdo z ovčáků by si nevzal psa, o jehož původu téměř nic neví, byť by ten pes byl zadarmo. Pro některé z těch, kteří si myslí, že někde v zahraničí mají chovatelé pro chov pracovních border collie (i jiných psů) absolutní volnost, je to možná novinka. Absolutní volnost není nikde, všude je nutné respektovat nějaké řády či stanovy, všude platí, že odchovy dobrých chovatelů jsou vyhledávanější než těch, kteří řády nerespektují, nebo chovají tak, aby to pro ně bylo co nejsnadnější a nejlevnější.

Pes se pořizuje (kupuje) na dlouhou dobu, a také hlavně proto, aby sloužil. Ovčáci říkají, že čas a energii vloženou do výcviku špičkového psa nelze penězi nahradit. Pes musí mít pro pasení vlohy. Kdo se spokojí s horším průměrem, má později jen starosti navíc. Je-li však pes dobře vycvičený a zdravý, je radost s ním pracovat. To je pro ovčáka to nejdůležitější. Z toho bychom se měli poučit i my. Koupí-li si někdo psa o jehož původu (a tedy ani povaze a zdraví) nic neví, může na to on sám nebo někdo z majitelů jeho štěňat šeredně doplatit. Štěně si kupujete alespoň na deset let, za tu dobu náklady na krmení a veterinární poplatky i několikanásobně převyšují pořizovací cenu štěněte.

Pro ty, kteří chtějí importovat psy ze zahraničí může být také poučením to, že lákavě nízká cena štěněte ještě nemusí znamenat, že pro ně bude levné. Většinou cena, která je při prodeji vyřčena, je jen základní, zdaleka ne konečná (k základní ceně se většinou připočítávají poplatky za veterinární zákroky, různá potvrzení, náklady na stravování psa u chovatele apod.). Když se připočtou náklady na dopravu, často se cena štěněte vyšplhá na dvojnásobek ceny psa z českého vrhu. Tím bych nechtěl nikoho od importů odrážet, právě naopak. Je třeba exportovat psy, ale ne "za každou cenu". Je třeba import pořádně připravit, hlavně se informovat, jaká bude konečná cena psa se všemi vedlejšími poplatky. Často se stává, že lidem "z východu" chovatelé ze Západní Evropy (nejen z Británie) prodávají jen odpad. Je

třeba mít dobré poradce, případně i někoho známého, kdo se za vás zaručí (nejlépe když chovateli předem zatelefonuje a poprosí, aby jeho chráněnci vybral kvalitní štěně). To v zahraničí docela funguje.

rl

VEŘEJNÁ DISKUZE O CHARAKTERU PRACOVNÍCH ZKOUŠEK

Titul klubového šampióna (KCh) by se měl stát jedním z nejprestižnějších ocenění, jaké může border collie v České republice získat. Takto oceněný jedinec musí být po všech stránkách skvělým reprezentantem své rasy. Je tady zřejmé, že podmínky pro jeho získání by měly u border collí zahrnovat jak exteriérová ocenění z výstav, tak i prokázání špičkových pracovních schopností těchto výjimečných psů. Proběhla k tomu poměrně bouřlivá diskuse a z ní pak vzešel návrh, který byl výborem schválen a uveřejněn v klubovém zpravodaji Borderholic. Slíbili jsme, že se ale k diskusi vrátíme.

Spravedlivé stanovení pracovních podmínek pro získání titulu je velmi obtížné a ani uvnitř výboru klubu nepanuje v této otázce úplná shoda. Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně zajímavou a pro další chov závažnou problematiku, rozhodli jsme se požádat vás o názor na tuto problematiku formou ankety. Vaše odpovědi vyhodnotíme a jejich shrnutí zveřejníme. Jestliže z nich vyplyne několik výrazně odlišných řešení, podpořených podobným názorem více členů, zformulujeme různé alternativy a předložíme je k další diskuzi. Vítejte však i delší dopis, ve kterém se nad touto problematikou zamýšlíte. Prosíme, v následující anketě zatrhněte čtvereček u odpovědi, která je podle vašeho mínění správná.

Myslím, že pro border collie je vhodný a klub by měl aktivně podporovat výcvik:

- a) jakýkoliv,
- b) libovolného typu, s výjimkou toho, který nutí border collii útočit na člověka,
- c) jen výcvik, který odpovídá přirozenému pracovnímu zaměření border collí (pes samostatně spolupracující s člověkem) a vzájemně srovnatelné obtížnosti (pasení, agility, záchranářina, obedience, ...)
- d) Nemáru na tento problém vyhraněný názor.

PODPOROVAT JAKÝKOLIV VÝCVIK BC

Do diskuse při sestavování řádu pro získání klubového šampióna přispěli manželé Grygarovi, kteří se psy cvičí již od roku 1971 a za tu dobu prošli téměř všemi druhy výcviku (ZVV, lavináři, záchranáři, IPO, SchH, výcvik psů na drogy, pachové práce, obranáři, hlídání objektů, agility, flyball). Z jejich dopisu vybíráme:

Podle našeho názoru by nově vzniklý klub pro border collie měl podporovat jejich majitele v jakémkoliv druhu výcviku. Je naprosto zbytečné omezovat majitele tím, aby pro získání klubového šampióna skládali pouze klubem předepsané zkoušky, které jsou pro něj výhodnější. Za jakoukoliv aktivitu se psem by měl být BCCZ rád a podporovat ji.

Border collie patří mezi několik málo IPO plemen a v tomto druhu sportovního výcviku dosahují vynikajících výsledků. Patří mezi plemena, která koušou ze sportu a zachovávají si dále svoji milou a přátelskou povahu. Pokud tyto povahové rysy jedince postrádá, napadá a je nebezpečný pro okolí i bez výcviku obrany. Naopak, vhodným výcvikem obrany získá pes činnost, při které se zabaví stejně jako při pasení ovcí, agility atd.

Musíme si uvědomit, že část majitelů nebo potenciálních zájemců o naše plemeno jsou lidé, kteří buď již cvičili nebo mají zájem o cvičení služebních zkoušek s obranami. Budme hrdí na svoje plemeno, které jako jedno z mála je schopno prakticky jakéhokoliv výcviku. Práce chovatelů border collí a funkcionářů našeho klubu by měla vést k dobré propagaci a informovanosti nových majitelů a podnítit je k jakémukoliv výcviku. Práce předsedkyně pro sportovní a pracovní činnost by měla mimo jiné spočívat v tom, aby lidé byli v otázce výcviku informováni natolik, aby si mohli zvolit jakýkoliv druh výcviku, který nejlépe vyhovuje jejich psovi a možnostem majitele. Dále doporučit kvalitní cvičišť, instruktory a figuranty.

Připravit psa na výkonnostní stupeň agility A3 je věcí pravidelného mnohaletého tréninku (tomuto psovi je již odepřeno po absolvování jediné zkoušky A3, vrátit se do A2, ve které chtěl soutěžit) a trénovat v týdnu je časově náročné, navíc není na všech cvičišťích vždy možné. Pokud chceme, aby byl klubový šampión splněn maximálně ve třech sezónách, což je z hlediska exteriérových kvalit správné, je složení vyšší zkoušky mnohdy nereálný cíl, což by rozhodně nemělo být přáním klubu. Dalším problémem pro některého z nás může být i finanční stránka.

Myslíme si, že daleko prospěšnější a pro border collie výhodnější je jako podmínku na klubového šampióna povolit

pouze jakoukoliv, byť i základní zkoušku. Tím se zvýší zájem o výcvik jako takový a ovladatelnost border collí. Část těchto lidí se pro výcvik nadchne a bude pokračovat dále. Vyšší zkoušky by bylo dobré ponechat si jako podmínku na klubového šampióna práce, za kterého se velmi přimlouváme.

manželé Grygarovi

VÝCVIK OBRANY MŮŽE BORDERKU LEHCE ZKAZIT!

Ráda bych také přispěla do diskuse týkající se výcviku border collí v obraně. Vzala bych si na pomoc knihu, ze které už jsme v Borderholice citovali, totiž "O psí duši" od Erika H.W. Aldingtona (DONA, 1999). Autor se na vědeckém základě zabývá chováním psů a jeho příčinami. Hodně si všímá i domestikace psů a také toho, proč jsou některé rasy specializované na tu či onu činnost, a kde je vlastně prapůvod jejich specifického chování. Za základ tohoto psího chování považuje původní chování vlků, zejména při lovu.

Dovolím si citovat: "Divoce žijící bratrance našich psů se v širokém spektru možných způsobů chování přizpůsobují nejrůznějším životním podmínkám. Zejména rozdílný práh agrese a tolerance určuje do jaké míry je možný život ve skupinách nebo smečkách. Ovlivňuje tedy rozhodujícím způsobem sociální chování a chování vůči kořisti. Již lovení kořisti neprobíhá jako jednotný proces, je složeno z různých fází, které se uplatňují modifikovaně, tj. jsou různě zvýrazněné a rozvinuté. Z toho vyplývá, že způsoby chování obsažené v tomto procesu jsou samostatné znaky, a proto mohou být děděny nezávisle na sobě. Jak hned uvidíme, bylo to (nevědomky) využito při umělé selekci, aby se různým způsobem modifikované chování při chytání kořisti přizpůsobilo zvláštním požadavkům. Ovšem ke každé fázi získávání kořisti neoddělitelně patří určitá míra agresivity, bez níž je neproveditelná. V důsledku toho bude mít pes chovaný pro určitý účel také odpovídající agresivní chování."

Dále autor píše například o specifickém chování jezevčků, kteří již ve staří 42 dnů zvládají celý průběh chytání kořisti včetně jejího uchopení a usmrcení smýkáním, pointerů, kteří mají potlačené jednání při chytání kořisti, pouze ji vystaví (to už umějí štěňata ve věku 42 dnů), ale již se jí nedotknou, to dělají zase přinašeči, retrívři. V další skupině plemen najdeme zacházení s kořistí pouze u štěňat při hře a i to později vymizí. Například pudlové považují králfka za kamaráda pro hru. Autor uvádí: "Základem pro takto specializovaný výkon psa není jen jeho schopnost výcviku, nýbrž také typický způsob chování, které je ve smyslu nepodmíněného reflexu geneticky podmíněné! Pouze pod vlivem zvýšeného výchovného úsilí - pokud vůbec - se podaří pointera například vycvičit tak jako ovčáka. Naopak, jeho výcvik probíhající v neshodě s jeho zvláštními vlohami, může jeho celkové chování narušit!"

Na základě chování divoce žijících psovitých šelem při lovu byly zvýrazněny určité fáze u jednotlivých plemen a tomu odpovídající zvláštní vlohy:

1. hledání stopy a pronásledování kořisti například u bladhaunda,
2. kroužení kolem stáda a shánění dohromady u ovčáckého psa,
3. váhání a vystavování u setra a pointera,
4. přinášení u retrívra,
- 5.a) pronásledování a usmrcování u honicích a některých loveckých psů,
b) útok a napadání u obranářů a hlídacích psů.

Tento seznam také napovídá, co si málokdo uvědomuje. U většiny speciálních plemen je sklon k útočení a napadání nežádoucí a ve skupinách jedna až čtyři je zřetelně snižena snaha kousat zpravidla selekčním cílem, tj. že se selekcí dá zesílit nebo potlačit. Některá plemena, například retrívř nebo kokr, se chovají především pro jemné přinášení (nesmějí zvěř poranit). Zvláštním problémem jsou plemena patřící ke skupině 5a, která mají společně jen jedno: u nich je zábrana kousat něco jako jazýček na vahách, totiž je žádoucí pouze v omezeném rozsahu. Přesně řečeno, jedná se přitom o dva naprosto odlišné druhy agresivního chování. Chování skupiny 5b už není lovecké ani kořistnické, jejich motivací není kořist, nýbrž sebeobrana. .... Od těchto psů se očekává, že mají určitý sklon k útočení a zároveň jsou schopni jistých zábran při kousání. Stejně tak jako u divokých forem zodpovídá i u těchto psů celá řada faktorů (dědičnost, chov, výcvik) za to, že se v dané situaci chovají odpovídajícím způsobem správně. Ale především u těchto psů není zábrana kousat a sklon k sebeobraně potlačen tak, jako u méně agresivních, méně ostražitých plemen.

"Toto hledisko je třeba dostatečně zdůraznit, protože u plemen, která jsou právě v módě, stále pozorujeme, že se ve zvýšené míře vyskytují kousaví psi (protože nahánějí větší strach!). Týká se to plemen, která by to neměla mít vrozené, dokonce i malí psíci-mazlíci dovedou být skutečně zlí. Zvyšující se poptávka po módních plemenech vede k tomu, že se při chovu nepostupuje odborně. Často se k chovu používají psi s nevhodnými povahovými znaky a stejně tak štěňata nejsou často odborně vychovávána."

Dost citací. Zkusme si tyto názory odporníka přetransformovat na borderky. Disciplína obrany je pro ně cizí. Geneticky mají danou vloh pro obíhání a shánění stáda, ovce nesmí napadat, pouze štípnout do paty nebo do "čumáku", když jim k tomu dá ovčák pokyn. Budou se s vámi přetahovat o hadr, dokonce na něm viset, je to pro ně hra. Ale zákus na rukáv figuranta je pro ně nepřirozený. Pokud opravdu mají figuranta napadnout, jejich přirozeností je ho oběhnout a štípnout do nohy nebo mu vyskočit přímo na nos. Samozřejmě, border collie je vysoce inteligentní, učenlivá a pracovitá.

Rychle pochopí, co se po ní vlastně chce. Myslím ale, že zejména při neodborném vedení, při spolupráci s figurantem, který toto plemeno nezná, je velice reálná hrozba, že by se mohla borderka spíše "zkažit" a opravdu se stát agresivní.

Odborník, který zná plemeno, který bude vědět, že s obranou se u borderky musí začít, až když je úplně dospělá, který bude postupovat dostatečně pomalu, s citlivým přístupem a neustále bude psovi ukazovat, že jde vlastně o hru, může jistě borderku perfektně vycvičit i v obraně, s tím, že jí výcvikem neublíží. Ale co ti ostatní? Bylo by lépe, kdyby si našli priority ve výcviku borderky jinde a k výcviku obrany přistoupili až spíše po absolvování jiného výcviku, když je dostatečně vyspělá a zkušená, až když svého psa dostatečně poznali a ztotožnili se s ním (v přeneseném významu: byli s ním jedno tělo, jedna duše).

el

MOHL BY I MŮJ PES BÝT ZÁCHRANÁŘSKÝ?

Reakce na můj předchozí článek (BH2 str.14-15) mě přivedly na myšlenku, poskytnout vám stručný návod, jak si sami můžete vyzkoušet, jestli by záchranářina vašeho psa bavila.

Pokud chcete výcvik zkusit, musíte si uvědomit, že to sami nezvládnete. Měli byste najít někoho, kdo vám pomůže. Figuranta si sami dělat nemůžete. Věřte mi, zkoušela jsem to, ale k ničemu to nevedlo. Nejlepší by bylo, kdyby s vámi mohl jít nějaký známý. Pomohlo by to vám i psovi. Důležité je, aby tato osoba byla dostatečně šilená a nevadilo jí, že bude pošlapaná, zaslínaná a bude mít prošacované všechny dosažitelné kapsy. Slečnám všude doporučuji vzít si sebou přítele, aspoň poznáte, jestli je ochoten pro vás něco vytrpět. Pánům ale brát si za figuranta přítelkyni nebo manželku, pokud zrovna nejsou zapálenými pejskařkami, příliš nedoporučuji.

Teď vážně, požádejte někoho, kdo vašeho psa zná a nebojí se ho. Předem spolu proberte, na co váš pes lépe reaguje, jestli mu dávat za odměnu pamlsků nebo aport. V žádném případě nenechávejte osobu, která je ukryta, za odměnu nechat psa kousnout na rukáv nebo peška. Mohlo by se to jednou škaredě vymstít. Pes sice velice dobře pochopí, že jde o jiný výcvik, ale není stroj a tak by mohl jednou osobu napadnout. Pak už je malér na světě a těžko se odnaučuje. Navíc jsem takovou situaci zažila na vlastní kůži a věřte, že mi do smíchu nebylo. Psi, co mě napadli, nebyli sice borderky, ale i u nich je třeba dávat pozor, abyste si chybou na začátku neztržili zbytek výcviku.

Na začátek je nejlepší začít s vyštěkáváním na přímo. Je to nejjednodušší cvik a pes ho rychle pochopí. Cvik spočívá v tom, že pes vidí osobu odcházet a pak ulehne ve vzdálenosti 20-30 kroků. Po ulehnutí osoby psa vysíláte s povelům pro hledání. Ležící figurant musí psa na sebe nalákat a udržet ho u sebe, než si pro psa přijdete. Ideální je, když pes umí štěkat na povel. Pokud ne, tak se zpočátku spokojte s tím, že od osoby neodchází a až k němu přijdete, s pomocí figuranta se ho pokuste rozštěkat. Nejdůležitější je, abyste při tomto cviku používali co nejméně povelů. Pes by měl reagovat na figuranta, neohlížet se a nečekat na povel od vás. Buďte si jisti, že borderka osobu najde velice rychle, většinou zalehne a bude jí "pást". Stejný problém jsem měla i já. Cid osobu našel, zalehnul, nevrátil se, ale nevydal ze sebe ani hlásku. Nakonec jsme ho museli rozčítit tím, že mu figurant ukazoval a zase schovával balónek. Napřed šileně kňučel a po několika pokusech ze sebe konečně vypravil ono vytoužené "HAF, HAF". Od té doby víme, jak na něj. Vyzkoušejte si sami, na co váš pes bude lépe reagovat.

V mezinárodním zkušebním řádu je povoleno i jiné označování osob (označování je něco jiného než označování, ale i to se někdy povede, pak je velká sranda, jenom figurantům se to moc nelíbí). V našem zkušebním řádu je za označování osoby považováno pouze vyruvalé štěkání. Tímhle cvikem můžete psovi zpestřovat procházky. Není moc náročný, psy baví a rádi ho dělají. Velmi důležitá věc, na kterou při cviku vyhledání nesmíte zapomenout, je to, že psa pokaždé pochválí nejprve figurant, teprve po něm psod. Nechte psa nějakou dobu si s figurantem hrát a do jejich hry se moc nezapojujte. Pochvalte psa až po figurantovi a nebojte se, že by ho měl raději než vás, uvidíte, jak nadšeně bude pak váš pes hledat osoby, a jak se na to bude těšit!

Když už tento cvik zvládáte, můžete ho ztěžovat zakrytím osoby. Použijte deku, desky, roury, prostě co vás napadne, fantazii se meze nekladou. Pak můžete osoby začít ukryvat na stromy a na jiná, pro psa nedostupná, místa. Nechte psa pracovat samostatně, nijak ho neovlivňujte, snažte se na něm rozpoznat, jak změní své chování, když zachytí pach osoby. Pokud svého psa dobře znáte, nebude vám to dělat žádný problém a hlavně zažijete hodně srandy. Většinou pes probíhá zdánlivě bez cíle, ale když zachytí pach, tak to vypadá jako by dostal ránu do nosu. Cid se pokaždé tváří, jako by ho někdo nakopnul. Vzhledem k tomu, že běhá hodně rychle, tak podle toho také brzdí. Nos má nasměrovaný na pach a pak mu zadek předběhne předek, takže sebou většinou sekne na zem. Začne vrtět celým tělem a tímto podivným "břišním tancem" se žene k osobě. Pokud se dostane až k ní, tak těsně přilehne, zkontroluje, je-li přítomen balónek, vyhledá nejbližší ucho a začne štěkat.

Když jsme jednou osobu položili na stůl, tak se Cid přihmul jako velká voda, vyskočil na stůl a zjistil, že tam pro něj není místo. Podíval se na figuranta s výrazem "tak to teda kamaráde není fér, uhní", a pak ho zadkem odšťouchal do nepříjemné pozice, figurant málem spadl. Ale Cid byl maximálně spokojený, konečně si mohl lehnout. On totiž neštěká u osoby jinak než vleže, tak má někdy velký problém. Na závodech a zkouškách se ale pes osoby vůbec nesmí dotknout, za to jsou trestné body a někdy vyloučení pro agresivitu. Dokonce i štouchání nosem bývá někdy klasifikováno jako

napadení. Tím vás ale nebudu zatěžovat.

Pokud budete mít zájem, mohu někdy napsat zase o zkouškách a závodech záchrannářských psů. Doufám, že vám budu moci napsat i o průběhu Mistrovství světa záchrannářských psů. V květnu jdeme na vyřazovací zkoušky a pak se uvidí. Přeji vám hodně úspěchů a také zábavy s vašimi workaholiky. Sdělte mi své zkušenosti a postřehy třeba prostřednictvím našeho zpravodaje. Ráda se dozvím něco nového a nasbírám zase nové zkušenosti.

Na shledanou s vámi se těší Iveta Matzenauerová
Na shledanou s vašimi čtyřnožci se těší Cid Akumulator

Poznámka redakce: Vzhledem k tomu, že Iveta se Cidem ve vyřazovacích zkouškách uspěli, mohla nám Iveta napsat i následující příspěvek.

MISTROVSTVÍ SVĚTA ZÁCHRANÁŘSKÝCH PSŮ

Je středa 26.6., za pět minut třičtvrtě na čtyři ráno. Zvoní budík a já nechápu, co se děje. Po několika minutách mi dochází, že musím rychle vstát, uvařit si kávu (jinak nefunguji), vzít psa, věci a vyrazit čekat auto, kterým mám odjet. Nejdříve do Brna pro zbytek družstva, a odtud dál do Rakouska do městečka Rohrbach, které se na pět dní stane středem zájmu všech záchrannářů - kynologů. Bude se zde konat Mistrovství světa záchrannářských psů pod záštitou IRO (mezinárodní organizace záchrannářů - kynologů). Vidina cesty dlouhé 500 km není po ránu vůbec příjemná. Naštěstí jsem znovu neusnula a odjela i s natěšeným Cidem. Cesta proběhla hladce, jen celníci byli z tolika psů trochu nesví. Pustili nás a my se hrozně těšili, jaké to všechno bude.

Městečko Rohrbach je sice malé, ale zato krásné. Má nádherný sportovní areál a překrásné okolí. Na kynologickém cvičišti jsme spali ve stanech a mohli si vyzkoušet tamní překážky.

Ve čtvrtek ráno jsme se jeli zaregistrovat na sportovní stadion, kde jsem měli i jediný oficiální trénink. Každé družstvo mělo pět minut na každého psa, takže se toho nedalo moc stihnout. Já s Cidem jsem se ani všude nedostala, protože jsme jeli jako náhradníci. Po obědě čekala ještě veterinární přejímka. Pro nás s Cidem to byla "poslední šance" nastoupit jako závodníci. Všichni naši nominovaní do závodů ale byli v pořádku, tak jsem se Cidem mohli už jen fandit a sbírat zkušenosti pro příště. Jak se ukázalo, Cid byl nejmladší nejen z našich, ale i ze všech účastníků mistrovství.

Odpoledne se konal průvod všech zúčastněných. Šlo se ze sportovního areálu na náměstí Rohrbachu. Nechyběla dechová hudba, mažoretky a nezbytné proslovy. Ty byly vedeny v němčině, angličtině a francouzštině. Řečníci nezapomněli poděkovat těm, kteří pomáhali při zemětřeseních v Arménii, Turecku, Thajsku a na jiných místech světa. Večer se losovala startovní čísla a potom byl slavnostní raut. Byla to úžasná atmosféra. Nelze popsat, nutno prožít.

Mistrovství se zúčastnilo 148 psovodů asi ze 14 zemí. Přiletěli dokonce i Japonci. Míle mě překvapila plemena psů. Nejpočetnější byli retrívři, potom nezbytní němečtí ovčáci a knírači všech rázů. Dál už to bylo zajímavější, jen čtyři belgičtí ovčáci malinois (čekala jsem jich víc - tři byli z Francie, jeden ze Slovenska), jeden terrier, asi deset bernských salašnických psů, několik beaceronů, tři border collie (bohužel, závodila nakonec jen jedna). Co mě nejvíc překvapilo, byli tu čtyři ohaři, jeden pudelpointer a několik kříženců (na MS záchrannářských psů mohou kříženci i psi

bez PP - u tohoto sportu jde zejména o záchranu životů, to se mi líbí, a proto to také dělám).

Co se týče úrovně psů, byla jsem po prvním dnu hodně zklamaná. V plošném vyhledávání našel obě osoby pouze jeden pes a v sutinách žádný. Stopařům se vedlo lépe. Další dva dny bylo střídavě oblačno. Dokonce tu byla i jedna diskvalifikace za napadení figuranta. Konečné výsledky byly pro některé velmi překvapivé. Já osobně jsem s nimi byla spokojená, i když jediná borderka, co závodila v sutinách, měla body jen za označení nástřelné osoby (provádí se vždy před vysláním psa do prostoru, aby se rozhodl přesvědčil, jestli má pes zájem o vyhledávání, také se tím označí způsob označování osob). Moje favoritka měla

Cid Akumulator ve slalomu agility

na speciálních pracech jen 40 bodů z možných 200.

Teď už slíbené výsledky, ale nejsou zaručené, protože jsem si je nestačila všechny zapsat. Plošné vyhledávání: první byl kříženec, druhý labrador, třetí flat coated retrívr. Sutiny - první byla kelpie ze Švédska, druhý pudlpointer ze Švýcarska, třetí kříženec ze Švýcarska. Stopaři: první byl belgický ovčák tervueren, druhý německý ovčák, třetí bernský salašnický pes. Přesné výsledky určitě vyjdou v některém kynologickém časopise.

Po vyhlášení výsledků začalo focení, průvod kolem stadionu, zase focení a loučení. Všichni spěchali domů, ale prý se už těší na příští rok, kdy bude mistrovství světa u nás v Českých Budějovicích. Tam už snad s Cidem budeme konečně nejen koukat, ale i závodit. Cid bude starší, trochu méně zbrklejší a budou mu více věřit. Můžu slíbit, že se budeme připravovat opravdu zodpovědně.

Iveta Matzenauerová

JINÉ

OVCE V ŠÁRCE

Stádo ovcí v pražské Šárce a Prokopském údolí, doprovázené border collii, to není fantazie, ale brzká realita. Ty ovce nepatří soukromníkovi, ale organizaci ochránců přírody a na jejich "popásání se" přispívá pražský magistrát. Proč, o tom všem nám vyprávěl Josef Hönig, šéf organizace Českého svazu ochránců přírody Mejto.

Úkolem této organizace ochránců přírody je starat se o řadu lokalit chráněných území v Praze, Středočeském kraji a dokonce i v Beskydech. Starat se, to v tomto případě znamená zajistit, aby se z těchto území zcela nevytratily chráněné rostliny, hmyz a jiní živočichové. Ochranáři již dávno přišli na to, že pokud se tato území nechají zcela bez péče, zarostou křovím a tvrdou trávou, která zadusí právě vzácná rostlinná a hmyzí společenství. Tato území je třeba udržovat, to znamená vyřezávat na nich křoví a nálety stromů, pravidelně je kosit a ošetřovat. Ovšem lepší než kosení je v tomto případě přiměřené stádo ovcí a koz.

Bylo zjištěno, že spásání takových luk ideálně přispívá k obnově a rozšiřování zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Ochránci přírody "Mejto" vypracovali projekt a také sehnali nezbytné finanční prostředky. Na jaře začali s nákupem ovcí a koz. Nyní mají 75 jedinců ve dvou stádech, další ovce budou postupně nakupovat. Pasou pomocí oplůtků, z lokality na lokalitu zvířata převážejí traktorem. Bydlí dosti často v maringotkách nebo ve stanech přímo u stáda. Při pasení plánují i využití border collii.

Vedle pasení je ale pro zdejší ochránce přírody stále velice důležitá údržba území pomocí vyřezávání a vysekávání lokalit. Pan Hönig nás požádal, abychom mu prostřednictvím našeho zpravodaje pomohli hledat nové zaměstnance pro tyto práce. Hledají spolehlivé mladé lidi, kteří se nebojí fyzické námahy, jsou rádi venku v přírodě a nevadí jim, když nespí každý den doma, na své vlastní posteli. Pro toto zaměstnání ochránci přírody najímají i mladíky, kteří si touto formou mohou splnit civilní vojenskou službu. Zaměstnání může být trvalejšího charakteru, i třeba jen brigáda na víkend, týden, či čtrnáct dní. Vítalí by samozřejmě i takové pracovníky, kteří by jim, nejlépe s vlastní borderkou, pomáhali pásť. Shánějí už brigádníky i na příští rok do Beskyd, kde mají přírodní rezervace vypásat ovce. Takže, kdyby někoho takováto práce zajímala, obraťte se na redakci zpravodaje a my vám zprostředkujeme kontakt na pana Höniga.

el

Ovce masného plemene TEXEL ze ŠCH FITMIN a.s.

Ovce plemene TEXEL využívá k výcviku svých psů i mistr světa a dvojnásobný mistr Evropy v ovládnutí ovčáckých psů při pasení ovcí Serge van der Zweep z Holandska.

Plemeno TEXEL je nejvýznamnějším světovým masným plemenem pro své skvělé maso s minimálním množstvím tuku.

DOTACE MAJÍ ZVÝHODNIT I ÚDRŽBU TRVALÝCH TRAVNÍCH POROSTŮ PASTVOU

Ministerstvo zemědělství (MZe) chce příští rok podpořit údržbu trvalých travních porostů pastvou hospodářských zvířat a připravuje i další změny v dotační politice.

“Návrh podpory trvalých travních porostů je v současné době ve fázi zpracování připomínek odborné veřejnosti. Jeho druhá pracovní verze by měla být k dispozici 25. srpna” uvedl v úterý Josef Vrzáň z tiskového oddělení MZe.

Pro žádost o dotaci by nemělo záležet na tom, zda je farma umístěna v méně příznivé oblasti (LFA), nebo mimo ni. Když zemědělec bude udržovat porosty pastvou, získá na každý hektar porostu základní podporu od 400 do 2800 korun podle typu oblasti a navíc 1400 korun na každý hektar pastviny.

Pokud porosty v LFA oblastech bude udržovat sečí, dostane pouze základní podporu. Údržbu porostu sečí ministerstvo nepodpoří, oznámil Vrzáň.

Chov skotu masných plemen a chov ovcí navíc MZe zvýhodní i kapitační platbou na tele a ovci chované v méně příznivých oblastech.

Ministerstvo chce v příštím roce prostřednictvím změny dotačního systému snížit také podíl orné zemědělské půdy o deset procent. Základní dotační podpora bude podmíněna uvedením pěti až deseti procent orné půdy do klidu. Zemědělec bude mít na výběr, zda na této půdě bude pěstovat tržní produkci nepotravinářského užití, nebo zelené hnojivo na zaorání. Na tuto půdu poskytne resort kompenzační platbu zhruba 6000 korun na hektar....

(článek jsme převzali z deníku Právo ze dne 16. srpna 2000, zr, ČTK)

CHCETE KOUPIIT SVĚMU PSÍMU MILÁČKOVÍ OVCE?

Ačkoliv máme již dávno po Vánocích, možná koketujete s myšlenkou pořídit své borderce ovce. Základní rady týkající se chovu ovcí - ustájení, péče, plemena - získáte v knížce “Chov ovcí” - autor František Horák a kolektiv, vydalo nakladatelství Brázda v roce 1999. Kniha je zajímavá, doplněná fotografiemi a stojí cca 180 Kč. Na posledních stranách knihy jsou uvedeny kontaktní adresy na chovatele ovcí, firmy a organizace mající co do činění s ovci (pro zpracování vlny a kůží, ohradníky a chovatelská zařízení, vitamíny). Možná se zde skrývá potenciální sponzor!?

Dalším tipem (pro majitele BC, kteří by svým miláčkům raději pořídili drůbež) je kniha “Chov a výkrm drůbeže v drobných chovech”, autor František Šonka, vydalo nakladatelství DONA, cena cca 70 Kč. Zabývá se chovem slepic, krůt, kachen, hus. Jsou v ní informace o ustájení, krmění, teplotě ... Někteří zahraniční chovatelé BC mají pro své psy husy, pořídte jim je i vy!

Kniha o ovčích se mě osobně líbila víc. Zjistila jsem, že bahnění neznamená, že se ovce válí v bahně. Víte, že v době feudalismu o ovce pečovali “ovčáčtí polní mistři”, kteří tvořili samostatný a svobodný “čtvrtý stav”, takže nepodléhali robotě, mohli se svobodně ženit a děti dávat na studia? V roce 1699 sdružoval ovčácký cech na 20 tisíc ovčáků. Zajímavou informací pro mě také bylo prostudování tabulky celostátního stavu ovcí. Pro zajímavost, v roce 1990 se chovalo na území ČR 429 914 ks, v roce 1999 již jen 86 047 ks. Nyní se očekává, že stavy opět porostou. Kniha obsahuje mnoho grafů a informačních tabulek.

O ovčáckých psech se toho v knize moc nedozvíte, přesto si myslím, že by mohla některé nadšence zaujmout.

Věra Brunclíková

VTIPY

Zastaví policajt auto a vidí, že ho řídí pes.

Obojí se tedy na spolujezdce: “Proboha, jak můžete nechat řídit psa?”

Spolujezdec na to překvapeně: “Já za to nemohu, já jsem jen stopař.”

Na venkově: Na silnici, mezi lány polí se zastaví již trochu starší auták, ještě třikrát škytne a chcípne. Naštvaný řidič vyleze z vozu, otevře motor a zkouší do všeho fukat a tahat za cokoli, protože tomu vůbec nerozumí. V tom příběhu černobílý pes, zastaví se a směrem k řidiči suše prohodí: “To bude karburátor” a odběhne pryč.

Řidič tupě zírá s otevřenými ústy, stále nemůže uvěřit. Pak mávne rukou a zkusí vyčistit trysku u karburátoru. A světe div se, auto naskočí.

V nejbližší vesnici si dává v hospodě oběd. Nedá mu to a popíše vrchnímu přehodu.

Vrchní reaguje: “Ale to máte z pekla štěstí, že se vám to stalo zrovna dneska. Někdy chodí pást bača s jinou bor-

derkou, ale ta tomu vůbec nerozumí.”

“Tak vy mi tvrdíte, že jste pes. A kdy jste měl poprvé takový pocit?”

“Když jsem byl ještě malé štěňátko.”

Chlápek se psem přijde do hospody. Sedne si ke stolu a hospodský přijde a povídá: “Pane, sem psi nesmějí.” Pes se na něj tak koukne a povídá: “No, nevšiml jsem si, že by tu někde byla cedule o psech!” Hospodský vyvalí oči a omlouvá se: “Ehm, promiňte..., máte u mě pivo zdarma.” Chlápek pak rozpráví se psem, po chvílce se zvedne a jde na WC.

Hospodský přijde ke psovi a povídá: “Mohl bych vás poprosit o laskavost? Mohl byste si vzít tady tu stokorunu a zajít naproti do trafiky pro jedny noviny? Dělá tam můj kámoš, a ten z toho bude určitě úplně mimo. Za odměnu jste hosty podniku a drobné z té stovky si můžete taky nechat.”

Pes souhlasí, popadne stovku do zubů a vyrazí ven. Chlápek se vrátí a začne se shánět po svém psovi. Hospodský mu vysvětlí, jak se věci mají. Chlápek si tedy sedne k pivu. Když se pes dlouho nevrací, nakonec se rozhodne jej jít hledat. Na ulici nic, v trafikce nic, až nakonec v úzké uličce za hospodou psa našel, jak zuřivě obskakuje nějakou fenku. Chytně ho za obojek, zvedne, a povídá: “Briane, jak jsi mohl! Nikdy jsi nic takového neudělal...”

“No jo, jenže nikdy předtím jsem taky neměl stokorunu.”

Povídá háravá fena psovi: “Pořád se jenom napařuješ, očůráváš každý roh, mě obcházíš a očucháváš. Už mi s tím vlez na záda!”

Do hospody vejde černobílý pes a poručí si pivo. Hostinský na to: “Vždyť jste pes!”

“Zrak máte v pořádku,” odpoví pes. “Ale vy mluvíte!”

“Sluch máte také v pořádku. Tak dostanu to pivo?”

Hospodský před psa postaví pultík a zeptá se ho, co tady dělá.

“Dělám na stavbě tady přes ulici. Pár týdnů nám to potrvá, tak sem každé poledne na jedno zajdu.”

Skutečně, v každé polední přestávce pes přiběhne a dá si jedno točené.

Za týden do města přijede, jako každým rokem, cirkus. Jeho majitel také přijde na pivo a hostinský se mu zmíní o mluvícím psovi. “Toho kdybyste dostal do cirkusu, to byste měl kšefty! Mluvící pes, to by byla bomba! Jestli chcete, tak s ním promluvíme.”

Příští poledne se pes zase staví na pivo. Hostinský mu řekne: “Poslyšte, ve městě je cirkus. Včera jsem mluvil s majitelem, a on má o vás velký zájem.” “Vážně?”

“Opravdu, v cirkuse si můžete přijít na pěkné jmění. Jestli chcete, tak vám to u majitele domluvíme.”

“Počkejte,” řekne pes. “Říkáte cirkus - tam ale vystupují ve stanu, to pak nechápu na co by jim byl zedník!”

“Haló, volám ohledně toho hlídacího psa, co jsme od vás koupili.

Můžete nám poradit, jak to máme zařídit, aby nás pustil domů?”

Dva psi si povídali: “Tak co, jak ta ekonomická reforma ovlivnila tvoji životní úroveň?”

“Ani se neptej, nestojí to za nic. Zkrátili mi řetěz.”

“To není tak zlé, aspoň nemusíš tolik běhat okolo, ne?”

“No to jo, ale žrádlo nechali tam, kde bylo předtím.”

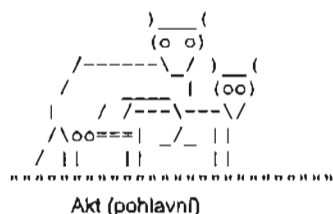
CO LZE STVOŘIT Z ASCII ZNAKŮ

Předávání informací e-mail poštou občas postrádá mluvu těla. Tento problém se řeší využíváním “ksichtíků”. Jsou to skupiny ASCII znaků, které vypadají jako ležaté obličejíčky. Nejčastěji používané e-mail ksichtíky jsou:

:-) nebo :) nebo (c: vyjadřuje radost, dobrou náladu pisatele, vtip,
:-))) více pusinek znázorňuje intenzitu emoce,
;-) šibalsky mrkající obličej, uvedené se má brát s rezervou,
;-> pořouchlý úšklebek, předcházející poznámka je provokativní nebo proti někomu zaměřená.

Ksichtíků je mnohem více. Odkazy na ně jsou na internetových stránkách. Použití běžných ksichtíků může výrazně zvýšit srozumitelnost sdělení.

Pomocí ASCII znaků lze také kreslit. Představuji Vám kresbičky, které mi můj kamarád poslal e-mailem, trochu připomínají naše pejsky, není liž pravda?

BORDERÁK MILIONÁŘEM NEBO CHUĐASEM?

Mimochodem, borderky umí výborně žebrot. Kamarádka (Janeta s dalmatinama) má chovatelské potřeby. My jsme si s jednou holkou udělaly srandu a jejímu "borderákovi" pověsily na krk cedulku s nápisem "Přispějte na dobročinné účely". Rozložily jsme před prodejnu deku, na tu ho posadily a navíc před něj daly misku na peníze.

Co myslíte, kolik si vydělal během 15 minut?

vh

Poznámka redakce: Odpověď na otázku z dopisu V. Hejralová máme v redakci. Zkuste hádat i vy, vážení čtenáři. Kdo se nejvíce přiblíží konečné částce, dostane fotku dotyčného borderáka i jeho majitelky, s vlastnoručními podpisy! Příště také zveřejníme na jaké dobročinné účely byl výdělek poskytnut. Jinak, prosíme, nenásledujte příkladu ještě zjevně pubertálních děvčat zneužívajících své vysoce inteligentní psy k takové nedůstojné činnosti!

KESINA MÁ RÁDA LEGRACI

Ahoj borderkáři,

na úvod bych se měla asi představit - mé oficiální jméno je Dance Akumulátor a narodila jsem se 17. května 1998. Pravdou je, že páníček a jeho smečka mi od narození říkají Kesino. Ale to mi vlastně nevadí, hlavně že mě mají rádi.

Už druhý den potom, co mě přivezli domů, jsem absolvovala cestu na závody. A tam to bylo dost zajímavé, spousta lidí a hlavně taky spousta koní. To jsou vám zvířata, dají se shánět dohromady a užije se s nimi spousta legrace. No, a protože ten můj páníček dělá rozhodčího, tak jsem s těmito zvířaty po většinu roku.

Ale nejsou to jen koně, to s čím se dá užít legrace. Například, to mi byl asi rok, jsme byli na jednom rodeu v Chomutově. A protože to bylo opravdové rodeo, tak tam měli i krávy - nádherný kousky charolais, ale ten personál neuměl řeč ovčáckých psů, takže to podle toho taky vypadalo. Uviděla jsem taky jednoho býčka, už od pohledu rošťák - v nestřeženém okamžiku svým růžkem nadhodil vypouštěcí vrátka a hurá do arény. V tu chvíli se můj páníček zaobíral hovorem se svými známými, a tak jsem to vyřešila po svém... Ten býček měl asi deset metrů náskok, ale co je to pro borderku, že? Na dvacátém metru stál, s nohama roztaženýma a hlavou skloněnou k zemi. Já za tenhle výkon sklídila potlesk od publika a od páníčka pochvalu, to bylo prima...

A když jsem u těch "kousků", tak Vám ještě nějaký povím. Loni jsme byli na mistrovství Slovenska. Páníček měl zase práci, takže já sledovala závody od stolu rozhodčího. O přestávkách mezi disciplínami mi páníček házel aportek - od malička miluji plastové lahve od coca-coly. Lidi se dobře bavili a dívali, jak vzorně nosím. A jak jsem tak běžela s tím aportem, uviděla jsem před sebou jinou coca-cola, byla plná. Bleskově jsem vyměnila aportovaný předmět, a to už většina obecenstva propukla ve smích - až na toho chlapečka, co mu ta cola patřila. Bylo mu asi osm, a po tomhle mém kousku začal fňukat. Tak jsem se k němu vrátila velkým obloukem a vyplivla mu ji k nohám. Odměnou mi byl potlesk.

S koníkama je opravdu sranda, i když občas se najde nějaký, co vás chce kopnout, a to musí nožky utíkat. Každé jaro k nám na hájovnu jezdila celá "tlupa" kamarádů se svými koňmi, a já měla potom ty koně hlídat. To byla dost fuška, protože přesto, že měli v nohách nějakých 35 km, neustále se chtěli při spásání jamí trávy rozptylovat na větší plochu. To se jeden pes naběhá..., ale zvládla jsem to.

Co ještě zbožňuji, jsou králíci naší babičky. Ono u ní na dvorku je toho víc, taky slepice a kachny, ale králíci - ti vedou skóre. Musím asistovat u každého krmení a dávám pozor, aby některý z nich neutekl. A když jim babička kydá

hnůj, tak je hlídám ve velkém koši. Já vím, že po přečtení těchto řádků si pár lidí řekne: "blbne si, neběhá agility, nehoní ovce", ale víte, my jsme s páničkem velký kamarádi, a a a .... to je moc dobře....

Bydleli jsme do začátku tohoto léta na hájovně kousek od lesa, v současné době jsme to vyměnili za malé město, kde má pániček kancelář. A tak jsme museli trochu změnit rytmus dne. Ráno začínáme tím, že vezme kolo a dáme si do těla od deseti do patnácti kilometrů. On musí teď trénovat, měl úraz a prý musí zpátky do formy, tak mu v tom ráda pomáhám. V devět jsme v kanceláři, kde mám svoje místečko. Pěkně se po tom ranním běhu prospím, zatímco on pracuje...

No, a minulý týden jsme při té ranní projížďce zjistili, že tady kousek vedle mají krávy! Takže další zábava je na světě. Spousta nádherných kousků, jen se musíme domluvit s majiteli.

Na závěr jsem vám všem chtěla vzkázat, že je moc fajn co pro nás borderky děláte...

"Kesina" - Dance Akumulátor (redakci dodal J. Doležán)

KAČENKA SE ZASE VYZNAMENALA

Kačenka, když byla ještě hodně malinká, vyváděla docela psí kusy. Nebo psí, Kačenka není vlastně ani tak pes, jako spíše jakýsi nový druh živočicha z nějaké vzdálené planety, schopný čehokoliv a navíc velice inteligentní na to, aby mohl plánovat všelijaké akce, pozemským obyvatelům nepochopitelné. Podařilo se mi jednoho takového tvora získat, a i když mi bylo tvrzeno, že jde o border collie, bylo mi hned po pár dnech jasné, že je to omyl.

Čekala jsem malé bezbranné štěňátko, nejspíše v novém domově bez dosavadní psí i lidské maminky, bála jsem se, že bude tyranizováno naší flekatou obludou - Mozkem dalmatinem Axem I., bála jsem se, aby si nějak neublížilo... Ale opak byl pravdou. Po pár minutách zvládla pojmut za svůj celý náš byt a po pár dnech ublížit spíše všem věcem v jejím dosahu, nežli naopak. A co s dalmatinem? No, už tehdy uměla hezky ukazovat zoubky! Jak si umí poradit s barvou na boty už ví asi každý z našeho okolí (a díky zpravodajům i členové našeho klubu - pozn. red.), ale to byly jen její první nevydařené záchvaty. Již dávno jsou pryč doby těchto náhlých akcí. Neplánovaných bojů proti odpadkovým košům a podobným nesmyslům. Myslíte, že se z tohoto individua stal vychovaný, disciplinovaný tvor vymodelovaný k obrazu mému?????.....

Kačenka již po několika týdnech v novém domově zjistila, že má "navrch" oproti dalším tvorům žijícím v naší domácnosti, včetně mne, a dávala nám to docela dobře znát. Byla si patřičně vědoma svého "neúplněprávého" jména (Energy - a ještě k tomu - Akumulátor) a podle něj se také chovala. Hyperaktivní čemobilá koule, připravená k jakémukoli činu kdykoliv a kdekoliv.

Jedna z jejích připravovaných akcí by se dala nazvat "Kdo z koho". Kačenka nikdy netolerovala jakékoli křičení na její "osobu", ale jistě mi dáte za pravdu, že když se vrátíte například z práce a doma zjistíte, že vám právě to vaše roztomilé, malé, inteligentní štěňátko sežralo kalhoty, proslintalo pyžamo, pozřelo půl kila zrní určeného pro morčata, roznosilo odpadky po celém bytě a zjistíte, že jste ještě před pár hodinami měli nádherné květiny, tak se asi neudržíte a řeknete si "Tááák a teď uvidíš, ty jedna mrcho!"

Už už se na toho malého satana chystám, ale on nikde. Třikrát jsem prošla celým bytem, ale malá borderka prostě zmizela! Bylo mi hned jasné, že se snaží být neviditelná a moc by chtěla působit dojmem, že jí to moc mrzí a stydí se za to. Tak jsem začala přemýšlet, kam by se asi mohla schovat.....Byla zamaskovaná za záchodovou mísou, potvora. Když jsem otevřela dveře na záchod, mrskalo to zvíře na mě ocáskem a chtělo se strašně moc pomazlit, ale svědomí jí v tom přece jen trošku bránilo (pes není žádný "debilek" s krátkou pamětí)! Ale stejně to nevydržela a plížila se ke mně. Byla celá přikřčená a malinká a tvářila se tak blbě, že jsem snad na chvíli uvěřila, že je zaostalá. Dělal na mě podivné ksichtíky, jako by mi chtěla říci něco o nedostatku jódu. A pomalu se mi vysmívala dál. Jenže, to už jsem s ní dělala výlet po celém bytě a v každé místnosti jí tvrdila, že tohle je FUJ, a že se to nedělá. Po mém proslovu se Kačenka strašlivě urazila a běžela do mého pokoje. Tam si sedla na zem a přemýšlela, jak mi tu potupu oplátí. Nevím sice, co se jí honilo hlavou, ale pro mě to neznamenal určitě nic dobrého. Seděla tam ještě alespoň půl hodiny potom, co jsem ji přestala sledovat. Bylo mi divné, že ani po takové dlouhé době se se mnou nebaví, ale nechala jsem ji při tom. Jaké bylo ale mé zděšení, když jsem si šla lehnout a měla v posteli načůráno!!! Tenhle tvor, údajně tedy border collie, se na mě koukal, jako kdybych byla kdovíjaké prase a čůrala si do postele. Kačenka zjistila, že tohle na mne platí a praktikovala to později po každém dalším sebemenším uražení jejího Veličenstva. Takové ošklivé věci nedělala jen mně, ale celé rodině. Stačilo na ni jen zvednout hlas, nebo si s ní nehrát, když Ona chtěla. (To to hezky zvládám s výchovou štěněte, že? Ha, ha, ha...)

Jednou, když byla ještě úplně malinkatá (asi tak 6 měsíců), tak si za mnou vlezla do postele a strašně mě vítala a slintala po mně radostí, nebo možná proto, že ještě nebyla naočkovaná proti vzteklině - to nevím - ha, ha... . A jako každé ráno, jak měla ve zvyku, si mi lehla na záda a strašně mi funěla za krk. Začala jsem se strašně smát a nevím jestli jí to přišlo také směšné, ale já jsem každopádně ucítila cosi teplého na zádech, ale nebylo to teplé tělíčko tohoto malého "hajzlíka", ale.....

Kačenka mi připravuje nová překvapení den co den, ale byla bych velmi netaktní, kdybych to na ni prozradila

najednou, co myslíte?

P.S. Nabízím svoji velice dobře vychovanou fenku na pomoc s výcvikem vaší BC. Naučí jí i to o čem jste ani nesnili. Zn. Levně (neplacený inzerát, redakce majitelce platbu odpustila).

Veronika Hejralová, šťastná majitelka Kačenky

Poznámka redakce:

Příspěvek Veroniky Hejralové, která má občas potíže se svou hyperaktivní a někdy uštěkanou, nicméně zbožňovanou "Kačenkou", je velmi zajímavý. Myslíme, že Kačenka není nevychovaná, vždyť když chce, umí poslechnout na slovo, to byste koukali jak při školení rozhodčích k ovčáckým soutěžím pracovala třeba se Sergem van der Zweepem, s Veronikou také ráda a dobře tancuje. Kačenka je ale nesmírně rozmazlená a poznala, že jí u paničky leccos "projde". Pozor na to, border collie jsou velice inteligentní a poznají, jaké má jejich páníček slabiny. Budete li jim tolerovat jejich vrtochy, třeba byste mohli dopadnout i tak, jak Veronika popsala ve svém příspěvku.

KNIHA KOLIE A ŠELTIE NAKLADATELSTVÍ VAŠUT

Nakladatelství Vašut chystá vydání knihy věnované kolíím a šeltiím. Autorkou knihy je německá baronesa Diana von Hahn, která byla (také námi) nominována na příští rok jako rozhodčí pro výstavu v Mladé Boleslavi. Protože je v knize věnováno poměrně hodně prostoru i border colliím, požádala mě šéfredaktorka nakladatelství o její recenzi. Chyby, které se v knize vyskytovaly, jsou tak časté, že jsem se rozhodl uveřejnit zkrácenou verzi mého průvodního dopisu nakladatelství. Dopis místy obsahuje notoricky známá fakta o border colliích, ale ponechal jsem v něm i tyto pasáže, aby nebyla narušena souvislost textu. Až kniha vyjde, lze ji každopádně doporučit každému novému zájemci o border collie a začínajícím chovatelům. Je velmi pěkně graficky zpracována a obsahuje množství zajímavých fotografií.

Průvodní dopis:

Paní von Hahn je zcela zjevně velmi zkušená chovatelka a dobře rozumí kolíím a šeltiím. Rozumí tomu, jak o ně správně pečovat, jak s nimi žít a jak je správně vystavovat a posuzovat na soutěžích krásy. Vyplývá to i z toho, že je uznávanou mezinárodní rozhodčí exteriéru. Čemu ovšem vůbec nerozumí je původní poslání ovčáckých psů - pasení. Není se ale čemu divit. Moderní kolie se oddělily selekcí na vzhled od původních kolíí, které se až poté začaly časem označovat jako border collie. Border collie jsou jedno z posledních ovčáckých plemen, které skutečně ještě po celém světě svou práci u stáda denně vykonávají. Je to mimo jiné zásluhou organizací starajících se o registraci jejich pracovních linií. Nejvýznamnější z nich je v knize zmiňovaná ISDS (International Sheep Dog Society). Výjimečnost plemene vyniká už tím, že jako jediné má ve Velké Británii povolenu dvojí registraci. V praxi to znamená, že britský Kennel Club automaticky uznává psy registrované ISDS (naopak to ovšem neplatí).

Tedy zpět ke knize. Téměř vše, co je tam řečeno o border colliích a pasení, je špatně. Naopak, téměř vše, co je napsáno o často problematickém soužití s tímto hyperaktivním plemenem, nemáme-li pro něj odpovídající zaměstnání, je správně. Snažil jsem se tedy opravit alespoň největší nesrovnalosti.

Dva hlavní omyly, které se táhnou celou knihou jsou:

- 1) představa, že border collie hlídají stádo;
- 2) jejich označování za pastevecké plemeno.

Zásadní rozdíl mezi ovčáckým a pasteveckým plemenem je v tom, že ovčáčtí psi pasou stádo v těsné spolupráci s ovčákem a vykonávají práce související s denní prací ovčáka - oddělují ovce pro očkování, koupání a střihání vlny, zahánějí a vyhánějí ovce z košárů na pastvu, pomáhají ovčákovi při bahnění ovcí, shánějí stádo dohromady a přeouštují je na dané místo, hledají a přivádějí ztracené ovce. Tito psi nezůstávají u stáda, ale večer odchází s ovčákem na farmu a ke stádu se s ním vrací až ráno. V žádném případě stádo nehlídají! Ani nemohou, protože u něj pořád nejsou. Je samozřejmé, že je-li stádo ohroženo v době jejich přítomnosti, brání je tak, jak by je bránil každý jiný pes. Je to dáno i stylem pasení v anglosaských zemích, kdy se ovce na noc nezahánějí jako u nás na salaš (farmu), ale zůstávají samy bez dozoru "na kopci". Ovčáčtí psi jsou pohybliví, snadno ovladatelní a většinou velmi inteligentní, neboť byli po staletí výběrově šlechtěni právě na tyto vlastnosti. Border collie jsou zářným příkladem toho, jak úspěšné může být šlechtění psů není-li vázáno na tak pochybnou vlastnost, jakou je vzhled. Jejich fyzická konstituce je tak pevná, že v sezóně při pasení naběhají ve skotských horách denně i 130 kilometrů. Jejich inteligence je až příliš zveličována, ale skutečnost je, že ve čtyřech nezávislých studiích provedených za posledních deset let byly border collie vždy jednoznačně označeny za nejinteligentnější plemeno.

Podívejme se teď na pastevecká plemena. Jedná se vždy o mohutné psy, často bílého zbarvení (aby nebyli v kontrastu ke stádu příliš nápadní), kteří jsou od mlada drženi 24 hodin denně u stáda a jsou na toto stádo často navázáni tak, že považují sami sebe za ovce a stádo pak za svou smečku. Stádo nekompromisně hlídají a brání proti komukoli. Často má i sám ovčák problém se ke stádu přiblížit. Klasickým zástupcem jsou kavkazští a středoašiatští pastevečtí psi. Z

našich plemen je to například čuvač. O těchto plemenech však knížka paní von Hahn není. Chápu její omyl, protože ze středoevropského pohledu, který je bohužel bližší tomu asijskému, spočívá pasení ovcí ne v péči o ně, ale v jejich hlídání. Pasáček nebo bača sedí na kopci (se psem) a hlídá, aby se mu stádo nezaběhlo, nebo aby mu někdo nějakou ovci neukradl, či ji nesežral vlk. Naopak v anglosaských zemích a zejména ve Spojeném království, jsou ovce tak pevně vázány na konkrétní místo, že farmu je možné podle zákona prodat pouze včetně ovcí. Není je proto třeba, až na výjimky v případě extrémně špatných povětrnostních podmínek, hlídat před zaběhnutím. Vlci na Ostrovech už dlouho nejsou (díky vlkodavům) a krádeže zde, rovněž dlouho, není příliš prestižním povoláním.

Ačkoli jsou border collie používány ve Spojených státech a v Austrálii i pro pasení dobytka, není to jejich původní poslání a ne každá border collie se k tomu hodí (lepší jsou kelpie a australský honácký pes, ale i velškorgi). Původním posláním a i převažující pracovní náplní border collie je pasení ovcí. Border collie pase zejména pohledem, neštěká při práci a "štípe" jenom na povel.

V popisu plemene, který je vlastně přetlumočením jeho standardu, nejsou žádné výrazné nesrovnalosti, což je obdivuhodné, když uvážíme, že popis prošel dvojím překladem. (Chyby, které tam byly, se tradičně týkaly zbarvení očí u merle jedinců. Jako vždy bylo nesprávně uvedeno jen blue merle. Navíc byla požadována rovnoběžnost celých zadních končetin při pohledu zezadu a ne jen od hlezen dolů, jak je uvedeno ve standardu.) K posudku jsem přiložil standard border collie přeložený přímo z anglického oficiálního originálu přijatého FCI.

Na závěr mi dovozte ještě jednu poznámku. Chápu, že ediční politika nakladatelství je složitá záležitost a že často hrají roli různé okolnosti a již uzavřené smlouvy a partnerské vztahy (a to nemluvím o ryze finančních otázkách). Přesto mi nepřipadá jako nejvhodnější překládat do češtiny německou knihu o britských plemenech. Je to jako v Anglii psaná kuchařská kniha bavorských kulinářských specialit. Nutně tam musí docházet ke spoustě nepřesností. Moje knihovna je plná anglických knížek věnovaných border collie a to od útlých svazků srovnatelných s knihou paní von Hahn až po obsáhlé monografie. Jistě by bylo z čeho vybírat i v případě kolii a šeltii.

RNDr. Michal Krejčí

PS: Podle hlasu a jednání velmi sympatická paní šéfredaktorka mi v pozdějším telefonním rozhovoru objasnila, že nakladatelství koupilo v Německu celou ediční řadu věnovanou různým plemenům, a tak si nemohou příliš vybírat.

Díky záměně pasení za hlídání a ovčácký za pastevecký, které však nevznikly jenom překladem, ale byly zhusta i v originálním vydání, našly se v knize tak kuriózní formulace jako "závody v hlídání ovcí" pro Sheepdog trials nebo "díky své povaze pasteveckého psa se velmi dobře snáší s ostatními psy a zvířaty". Pokud vím, tak správný pastevecký pes zakousne na co přijde, vyjma svého stáda a má-li ovčák štěstí a je do tohoto stáda zahrnut, tak i vyjma něho. Mnoho incidentů na našich sídlišťích bylo způsobeno i tím, že feny některých pasteveckých plemen instinktivně zabíjejí cizí štěňata, protože pro ně představují konkurenci na přežití jejich vlastního vrhu! Problémy s překladem vznikají ve chvíli, kdy se výraz "herding dogs" překládá mechanicky a bez ohledu na kontext pouze jako "pastevečtí psi". Správný význam tohoto slovního spojení je "psi, kteří pasou". Jedná-li se o britské plemeno, pak to také musí být v anglosaském významu slova pasení (viz dopis výše).

Také prý "border collie hlídají stáda na drsných náhorních planinách Skotska". Člověk nemusí být ani moc zcestovalý, stačí pouhý pohled na mapu, aby si všiml, že ve Skotsku téměř žádné náhorní planiny nejsou. Střídají se tam hluboká údolí a relativně (vystupují přímo z moře) vysoké hory. Drsné klima je ovšem vpořádku.

Paní von Hahn v knize také doporučovala velmi tvrdou ruku při výchově border collie a jejich uvazování v případě, že pasou i objekty, které pást nemají. Dva naprosto bezpečné způsoby, jak border collie totálně zkatit.

Spomné pasáže v textu jsem buď pozměnil, nebo vynechal. Jsem přesto zvědav na konečnou podobu knihy.

mk

ČESKÉ BORDER COLLIE NA AGROKOMPLEXU V NITŘE

Chovatelský den na zemědělské výstavě Agrokomplex v Nitře, největší zemědělské výstavě tohoto typu na Slovensku, to je především velká přehlídka mnoha plemen ovcí před početným a zasvěceným publikem. Slovensko se svou ovčáckou tradicí spojenou s výrobou sýrů bylo v chovu ovcí vždycky o krok před Českou republikou, povolání bači se tam dědí z generace na generaci. Byli jsme proto rádi, že jsme právě v Nitře mohli předvést práci border collie, plemene, které, ač je pro pasení ovcí nejlepší na světě, na Slovensku je po této stránce téměř neznámé.

Na začátku naší účasti byl zájezd po slovenských chovech ovcí, který pořádal Český svaz chovatelů ovcí a koz. Zúčastnili jsme se ho i my. Neopomněli jsme vyprávět o našich borderkách, ukázat články z novin a časopisů, fotky, video. Následovalo pozvání od Slovenského svazu chovatelů ovcí a koz s tím, že chtějí border collie vidět pracovat na vlastní oči.

Ukázat své schopnosti jeli se svými pány na Slovensko Highland Dreamer a Dynamit Akumulator. A vzbudili

nadšení a obdiv. Během dvou dnů, při ohromných vedrech, v úterý 22. srpna bylo v Nitře sedmatřicet ve stínu, pomáhali při předvádění jednotlivých chovatelských skupin ovcí. Každý den, zhruba od desíti do dvanácti hodin, vodili skupiny ovcí různých plemen skrz předváděcí. Denně se jednalo zhruba o dvacet skupin.

Protože se při zavádění na předváděcí a odvádění z něho skupiny ovcí mýjely, jeden pes vždy hlídal, aby se stáda nespojila, druhý skupinu vedl. Poslouchali opravdu na slovo, práce se jim dařila, obdiv sklídili i naprosto samozřejmým přeskokováním nejrůznějších plotů a elektrických ohradníků.

Vzhledem k tomu, že prostor předváděcí byl malý, nemohly být zařazeny ukázky pasení ovcí border colliemi na větší vzdálenost. Ani o to diváci ale nepřišli. Mimo hlavní program Dynamit předvedl pasení přímo v elektrických oplůtcích. Velice nás potěšilo, že nám přišli "k borderkám" pográtulovat nejen současní představitelé slovenského svazu chovatelů, ale například i profesor Laurinčík, nyní již důchodce, předtím však ředitel Výzkumného ústavu pro chov ovcí v Trenčíně.

Práce psů samozřejmě vzbudila veliký zájem i u samotných bačů. Nakonec se ale někteří z nich vyjádřili, že border collie není nic pro ně. Že za pasení ovcí dostávají plat ne psi, ale oni, a že je borderka pro ně příliš drahá. Jeden se vyjádřil, že má deset psů a ten nejdražší ho přišel na 120 slovenských korun. Nevadí, že pást neumějí. Na to bude raději platit pět valachů (pomocník bači) než kupovat drahého psa. Jen jsme si pomysleli, na kolik ho asi přijde krmení těch deseti psů a plat valachů. A to psy krmí žinčicí. Kdyby místo toho ze žinčice vyrobil sýr a prodal ho - hned by měl na borderku. Pravdou je, že nejdříve by se muselo změnit myšlení samotných majitelů ovcí, což jsou nejrůznější družstva a akciové společnosti.

A ještě dvě perličky nakonec. Na Chovatelském dnu byla vyhlášena bezplatná ochutnávka ovčích produktů, sýra a žinčice. Víte, jak je organizátoři sehnali? Vyhlásili, že kdo na Agrokomplex přiveze sýry a žinčici ze svého chovu, bude mít vstup zdarma. A záměr se zdařil.

Úspěch při předvádění ovcí byla jedna věc, ovšem za největší atrakci mnozí návštěvníci považovali Dynamita pasoucího samohybnou solární sekačku firmy Husqvarna. Představte si zelenou plochu, po které se neustále, v různých směrech, pohybuje malé vozítko bez pána. Dyno usoudil, že je třeba tomuto zmateně se pohybujícímu, zřejmě zvířeti, dát nějaký řád a začal ji obíhat a "pást". Když neposlouchala a chodila si "kam chtěla", občas ji kousl do kolečka. Když ani to nepomohlo, začal uraženě štěkat. A diváci se srocovali a srocovali, a videokamery vrčely a vrčely. Najednou přiběhl zástupce firmy Husqvarna a my čekali, že nám za nezvedeného pracovitěho Dynamita vynadá. Kdepak, smál se a vypytl se na plemeno. Mimořádný zájem kolenjdoucích ho mile překvapil.

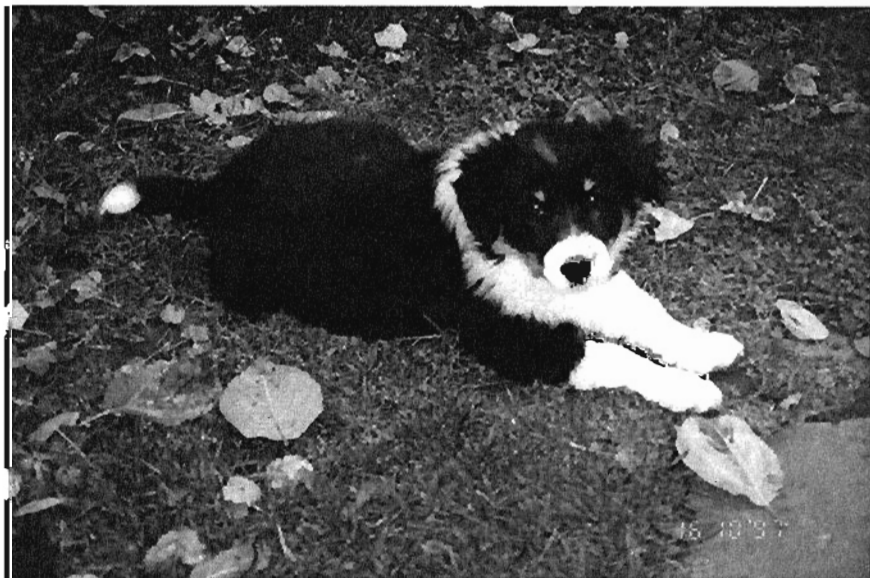
Zkrátka, vystoupení českých border collií v Nitře můžeme hodnotit jako úspěšné.

R. Loučka, M. Slunéčko

INZERCE

Nabízíme černobílá štěňata z osvědčeného spojení s předpokladem pro silný instinkt k pasení ovcí. Matka, LUCKY SU (ISDS 222553), je import z Walesu po obou rodičích pracovní linie ISDS, je trikolorní. Otec, HIGHLAND DREAMER, import ze Skotska, je černobílý. Má sice pracovní linii ISDS jen od otce, ale zato po několikanásobném vítězi TRIALU a v linii od Templetona po psu Roy (ISDS 161740).

Navíc je exteriérově super, je MultiCH, IntCh, Evropský vítěz Tulln 99, držitel ceny Millenia Paříž 2000, Šampión klubový, český, slovenský a rakouský. Má složené zkoušky BH, A2, vloh pro pasení ovcí ZVOP, osvědčil se i při pasení jalovic. Při zadávání štěňat budou upřednostněni ti, kteří hodlají se psem pracovat. Máte-li zájem o koupi štěněte, pište na adresu R. Loučka, U svodnice 105, 104 00 Praha 10, loucka@vuzv.cz, nebo volejte na 0603-888362, 02-67711253.

*Je to borderka s krátkejma
nohama?*

Ne, je to welshcorrgi.

Jsou to všechno štěňata border collie?

*Ne, ta s převahou bílé jsou stejně stará
štěňata českého horského psa.*

.....a zde jsou jejich šťastné matky

Borderholic – Aktuality a zajímavosti – (BH-AZ/2000), číslo 6

Zpravodaj klubu Border Collie Club Czech Republic (BCCCCZ)

Šéfredaktor: Radko Loučka, U Svodnice 105, 104 00 Praha 10,

e-mail: loucka@vuzv.cz, tel. 02/67711253, 0603/888362

Jazyková a redakční úprava, tisk a distribuce: redakční rada zpravodaje

ve spolupráci s ing. Janou Štěpánkovou ze společnosti FITMIN a. s.,

Foto: archiv členů klubu BCCCCZ. Náklad: 100 výtisků, pouze pro vnitřní potřebu klubu.

Vychází: září 2000. Uzávěrka dalšího čísla: 31.12.2000

Vydává BCCCCZ ve spolupráci se společností FITMIN a.s.

COPYRIGHT@BCCCCZ - platí na veškeré materiály v tomto zpravodaji.

Pro psí elitu

FITMIN®

přírodní antioxidanty - vitamín E, vitamín C a selen
masné kyseliny Omega3 a Omega6
chelátové minerály • selenové kvasinky

BERTA

GROWTH

Štěňata mají pro svůj vývoj vyšší potřebu živin než dospělí psi. Výživa plodu a kojení stejně jako intenzivní růst v prvních měsících života jsou náročné na dostatek rychle využitelné energie a bílkoviny pro obnovu a růst tkání. Proto jsme připravili krmivo BERTA se zvýšeným obsahem živočišných bílkovin, živočišného tuku a širším poměrem vápníku a fosforu s ohledem na intenzivní růst kostí.

LEON

MAXI JUNIOR

U štěňat psů velkých a obřích plemen vzniká vzhledem k rapidnímu růstu problém vzájemného souladu mezi rozvojem kostí a celkovou hmotností štěněte. Příliš rychlý nástup hmotnosti znamená katastrofu v podobě neléčitelných poruch kostry. Proto jsme vyvinuli speciální krmivo LEON, které harmonizuje vývoj hmotnosti a rozvoj kostí psa s důrazem na dotaci vápníku a fosforu ve velmi širokém poměru.

Surovinové složení: maso a produkty živočišného původu (70% upravené drůbeží maso), obiloviny (rýže, kukurice, celozrná pšenice), olej a tuky s antioxidantem, ryby a vedlejší výrobky rostlinného původu, kvasnice krmné sušené, vejce a výrobky z vajec, olejniny, minerální látky, premix doplňkových látek

Surovinové složení: maso a produkty živočišného původu (70% upravené drůbeží maso), obiloviny (rýže, kukurice, celozrná pšenice), ryby a vedlejší výrobky z ryb, zelenina, olej a tuky s antioxidantem, ryby a vedlejší výrobky rostlinného původu, kvasnice krmné sušené, vejce a výrobky z vajec, olejniny, minerální látky, premix doplňkových látek

OSKAR

REGULAR

Krmivo OSKAR je určeno všem dospělým psům, kteří jsou v běžné zátěži. Vyrovnaný obsah živin a použité suroviny se postarají o to, že váš pes prožije období dospělosti ve výborné kondici. Navíc díky vysoké stravitelnosti krmiva ulehčíte jeho zařizování trávu a metabolismu.

Surovinové složení: maso a produkty živočišného původu (70% upravené drůbeží maso), obiloviny (rýže, kukurice, celozrná pšenice), olej a tuky s antioxidantem, ryby a vedlejší výrobky z ryb, zelenina, olej a tuky s antioxidantem, ryby a vedlejší výrobky rostlinného původu, kvasnice krmné sušené, vejce a výrobky z vajec, olejniny, minerální látky, premix doplňkových látek

FILL

PERFORMANCE

Aktivní, soutěžní a služební psi potřebují každý den potravu bohatou na energii. Energetické krmivo FILL obsahuje vyšší podíl bílkovin a tuků, proto je správnou volbou pro jejich výživu. Krmivo FILL může být využíváno i pro jedince, kteří málo či neradi přijímají potravu.

Surovinové složení: maso a produkty živočišného původu (70% upravené drůbeží maso), obiloviny (rýže, kukurice, celozrná pšenice), olej a tuky s antioxidantem, ryby a vedlejší výrobky z ryb, zelenina, olej a tuky s antioxidantem, ryby a vedlejší výrobky z vajec, olejniny, minerální látky, premix doplňkových látek

ARTUR

LIGHT/SENIOR

Pro starší, málo aktivní a kastrované psi je připraveno krmivo ARTUR se sníženým podílem bílkovin a tuků pro menší zátěž metabolismu psa. Zároveň je obohaceno zvýšeným podílem minerálů a vitamínů pro obnovu kostní hmoty k prevenci osteoporózy a lomivosti kostí.

Surovinové složení: maso a produkty živočišného původu (70% upravené drůbeží maso), obiloviny (rýže, kukurice, celozrná pšenice), olej a tuky s antioxidantem, kvasnice krmné sušené, zelenina, olejniny, vedlejší výrobky rostlinného původu, ryby a vedlejší výrobky z ryb, vejce a výrobky z vajec, minerální látky, premix doplňkových látek

TYPIČKÁ ANALÝZA PREMIOVÝCH KRMIV

	BERTA	LEON	OSKAR	FILL	ARTUR
Dusíkaté látky g/kg	280	210	230	260	180
Tuk g/kg	200	95	120	160	80
Vláknina g/kg	30	30	30	30	35
Popel g/kg	80	80	70	80	75
Vápník g/kg	18	18	14	16	14
Fosfor g/kg	11,5	6,5	10	12	10
Sodík g/kg	3	2,5	2,5	2,5	2,3
Zinek mg/kg	165	155	160	160	150
Vit. A m.j./kg	14 000	18 000	14 000	14 000	19 100
Vit. D3 m.j./kg	1 400	1 700	1 400	1 400	1 800
Vit.E (alfa-tokoferol) mg/kg	120	170	130	120	140
Vlhkost %	12	12	12	12	12

Široký výběr

premiových krmiv

NOVÁ RECEPTURA - NOVÁ GENERACE